

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Bakalářská práce

Vietnamská mládež v ČR a její vztah ke kariéře

Matěj Jansa

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra psychologie

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Matěj Jansa

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Vietnamská mládež v ČR a její vztah ke kariéře

Název anglicky

Vietnamese Youth in the Czech Republic and Their Career

Cíle práce

Cílem práce bude zjistit, jaký mají mladí Vietnamci v ČR pohled na svou budoucí kariéru, jakým způsobem si vybírají školu a podle jakých kritérií si vybírají své zaměstnání.

Metodika

Pro praktickou část bakalářské práce bude použit kvalitativní výzkum formou polostandardizovaného rozhovoru s mladými Vietnamci žijícími v ČR. V teoretické části bude provedeno studium odborné literatury, která se zabývá otázkou migrace a životem různých generací vietnamské menšiny v ČR.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Doporučené zdroje informací

- BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. Kdo jsem a kam patřím?: identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky. Vyd. 1. Praha: Sofis, 2005, 459 s. ISBN 80-902-7858-2.
- ERIKSEN, Thomas Hylland. Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy. Vyd. 1. Překlad Marek Jakoubek. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 352 s. Studijní texty (Slon), 51. sv. ISBN 978-807-4190-537.
- RAVENSTEIN, E. G. 1885. The Laws of Migration. Journal of the Statistical Society of London, 48:167-235.
- ŠIŠKOVÁ, Tatjana (ed.): Menšiny a migranti v České republice. My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Vyd. I. Praha: Portál, 2001, 188 s. ISBN 80-717-8648-9
- VODÁKOVÁ, Alena. Velký sociologický slovník: I. svazek A-O. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 747 s. ISBN 80-718-4164-1.

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Mgr. Lucie Macků

Elektronicky schváleno dne 20. 10. 2014

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 20. 10. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 12. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce.

V Praze dne 16. 3. 2015

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval vedoucí bakalářské práce Mgr. Lucii Macků za odborné rady, trpělivost, vstřícný přístup a cenné připomínky při vypracování této práce. Dále bych chtěl poděkovat všem informátorům, kteří mi věnovali svůj čas a ochotně mi poskytli rozhovor.

Vietnamská mládež v ČR a její vztah ke kariéře

Vietnamese Youth in the Czech Republic and Their Career

Souhrn

Práce se zabývá životem vietnamské menšiny v České republice. První část práce se zabývá teoretickým pojetím pojmu etnicity, menšiny, národa, migrace a integrace. Dále je přiblížena historie česko-vietnamských vztahů a aktivity Vietnamců v ČR. Praktická část má za úkol přiblížit pohled mladých Vietnamců žijících v Čechách na životní a kariérní podmínky ČR. Praktická část je rozdělena na dvě části: vzdělání a vztah mladých Vietnamců s rodiči a dále pak na samostatný pohled mladých Vietnamců na zaměstnání. Bakalářská práce využívá kvalitativního výzkumu, přesněji polostrukturovaných rozhovorů s deseti mladými Vietnamci žijícími v ČR.

Summary

Thesis deals with the life of Vietnamese minority in the Czech republic. The first part of the thesis is about theoretical explanation of terms such as ethnicity, minority, nation, migration and integration. Next is shown the history of Czech and Vietnamese relationship and activities of Vietnamese, who live in the Czech republic. Goal of Practical part of the thesis is to show young Vietnamese's opinions on living and career conditions in the Czech republic. The practical part is divided into two parts: education and the relationship between young vietnamese and their parents a then the view of young Vietnamese on employment. The thesis uses qualitative research methods, in particular half-structuralized interview with ten young Vietnamese living in the Czech republic.

Klíčová slova: Studium, Zaměstnání, Kariéra, Diskriminace, Vietnamci

Key words: Study, Employment, Career, Discrimination, Vietnamese

Obsah

1. ÚVOD.....	8
2. CÍL PRÁCE A METODIKA.....	9
3. TEORETICKÁ ČÁST	12
3.1 Etnicita a menšiny	12
3.2 Vztah mezi menšinami a státem.....	13
3.3 Národ a nacionalismus	14
3.4 Migrace	16
3.4.1 Vymezení pojmu, typologie a příčiny migrace.....	16
3.4.2 Migrační teorie.....	19
3.4.3 Migrace v dnešním světě	21
3.4.4 Vývoj migrační politiky v ČR	22
3.5 Integrace migrantů do české společnosti.....	25
3.6 Vietnamská menšina v České republice.....	27
3.6.1 Historie česko – vietnamských vztahů do roku 1989	27
3.6.2 Vietnamské obyvatelstvo v ČR od roku 1989 až po současnost	29
3.6.3 Vietnamské obyvatelstvo a jejich zaměstnání v České republice.....	33
3.6.4 Vietnamská mládež na českých školách.....	35
4. PRAKTICKÁ ČÁST	36
4.1 Vzdělání a vztah s rodiči	36
4.2 Pohled na zaměstnání v České republice	40
5. ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ	48
6. ZÁVĚR.....	50
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	51
7.1 Literatura	51
7.2 Elektronické zdroje	54
8. SEZNAM GRAFŮ A TABULEK.....	55
9. PŘÍLOHY	56
9.1 Příloha č. 1: Seznam otázek do polostrukturovaných rozhovorů.....	56

1. ÚVOD

Vztahy České republiky a Vietnamu vznikaly již v 50. letech 20. století a trvají dodnes. První Vietnamci v České republice byli převážně studenti a dělníci, kteří sem přicházeli z důvodů zisku kvalitnějšího vzdělání a nabytí pracovních zkušeností v oblastech lehkého průmyslu. S příchodem stále většího počtu cizinců se také postupně proměňuje legislativa, politika a přístup České republiky k cizincům a jejich migraci a integraci.

V dnešní době tvoří vietnamská menšina jednu z významných minorit v ČR. V současné době zde žije asi 57 tisíc vietnamských obyvatel s trvalým nebo dlouhodobým pobytem. Avšak život Vietnamců v Čechách není vůbec jednoduchý. Největším problémem je jazyková bariéra především starší populace a kulturní odlišnost od majoritní společnosti.

V červenci roku 2013 byli čeští Vietnamci uznáni státem jako oficiální národnostní menšina. S tímto statutem přicházejí práva pro národnostní menšiny, jako jsou rozvoj své kultury, tradic a jazyka, možnost výuky ve vietnamském jazyce a možnost využití vietnamského jazyka na úřadech a před soudy. Mimo to vyšel v roce 2014 zákon o státním občanství, kdy může mít jedinec více než jedno oficiální občanství. Pro mladé Vietnamce, kteří se narodili v ČR, je tak možnost dvojího občanství bez zrušení vietnamského občanství, což bylo dříve velmi složité a finančně náročné.

V České republice žije několik generací Vietnamců, významnou roli získává mladá generace Vietnamců, kteří se v Čechách již narodili a hovoří plyně česky. Tato generace je často již plně integrována v majoritní společnosti.

Bakalářská práce *Vietnamská mládež v ČR a její vztah ke kariéře* se snaží přiblížit pojmy spojené s daným tématem (etnicita, menšina, migrace apod.) a dále se snaží zjistit pohled mladých Vietnamců na Českou republiku, její životní úroveň, nabídku škol a zaměstnání. Mimo to se také zabývá úvahami jednotlivých informátorů nad svou budoucností.

2. CÍL PRÁCE A METODIKA

Cílem bakalářské práce je vysvětlit vztah mladých Vietnamců v ČR ke kariéře, který může být ovlivněn několika faktory. Jedná se především o vliv rodičů, výběr studijního oboru vysoké školy, charakter a povahu jednotlivců a úsilí každého z nich. Práce se zaměřuje na proces vzdělávání informátorů, kde nejdůležitějším prvkem je výběr oboru, který pak charakterizuje budoucí zaměření jednotlivce. Mimo to je podrobně rozebrán individuální pohled informátorů na svůj budoucí život a zaměstnání.

K tomuto účelu byla formulována hlavní výzkumná otázka:

„Jaký má mladá generace Vietnamců žijících v ČR vztah ke kariéře?“

Práce se také zabývá studiem již dostupné odborné literatury, která souvisí s daným tématem. Sběr sekundárních dat je výhodný kvůli snadné dostupnosti zdrojů a velkým množstvím informací, které se dají následně porovnávat a vyhodnocovat. Pro tuto práci byla použita odborná literatura zejména v českém jazyce, využito je i několika zdrojů v anglickém jazyce.

Bakalářská práce využívá kvalitativního výzkumu. Ten je charakteristický nenumerickým šetřením a interpretací sociální reality. Existují různé druhy kvalitativního výzkumu a pro tuto práci byla vybrána technika sběru dat v podobě polostrukturovaného rozhovoru. Výhoda této techniky je v předem připravených otázkách, které mohou být rozšířeny o doplňující otázky, což nakonec vyústí v mnohem větší škálu získaných odpovědí. V této práci byly otázky stanoveny tak, aby odpověděly na zkoumanou problematiku vietnamské mládeže v ČR a jejich vztahu ke kariéře. Otázky byly vytvořeny autorem bakalářské práce, kdy na začátku rozhovoru byly informátorům položeny základní identifikační otázky.

Všechny rozhovory byly provedeny v českém jazyce. Probíhaly během ledna a února 2015 v prostředích, které nejlépe vyhovovaly dotazovaným. Většina se konala v klidném prostředí kaváren a tři rozhovory se provedly skrze internetový komunikátor Skype, jelikož se informátorky v aktuální době nenacházely v České republice. Všem účastníkům byl sdělen způsob záznamu rozhovoru na telefon a uložení získaných dat v elektronické podobě u autora práce. Analýza získaných dat byla nakonec provedena ze všech rozhovorů najednou.

Informátoři byli vyhledáváni na sociální síti Facebook, kde byli požádáni o spolupráci na praktické části bakalářské práce ve formě aktivní účasti na polostrukturovaném rozhovoru. Získání dalších informátorů probíhalo metodou sněhové koule, jejíž výhodou je získání rozsáhlejšího výběrového souboru skrze kontakty informátorů, se kterými byl již rozhovor proveden. Většinou šlo o přátele a spolužáky dotazovaných. V následující tabulce jsou uvedeny základní identifikační údaje informátorů.

Tabulka 1 - Identifikační údaje informátorů

Jméno	Věk	Doba strávená v ČR	Škola a obor studia	Výzkum proveden
Anička Mai	24	19,5	FF UK – Čeština pro cizince	29.1.2015 v Praze
Darinka Tran	20	15	ČZU – Informatika	3.2.2015 Skype
Eva Cao Thi	23	23	Business school – Branding and marketing	28.1.2015 Skype
Linda Cao Thi	22	22	3. LF UK	28.1.2015 v Praze
Quyên Nguyen	23	13	FSV UK – Marketingová komunikace a PR	1.2.2015 v Praze
Robin Nguyen	21	18	UNYP – Komunikace a masmédiá	28.1.2015 v Praze
Tinni Trần	21	21	MUP – Mezinárodní obchod	1.2.2015 v Praze
Tran Quang Tuan	27	23	FSV UK – Ekonomie	4.2.2015 v Praze
Vu Tuan Viet	22	22	ČZU – Informatika	27.1.2015 v Praze
Ymy Vu Thi	24	21	Amsterdam – Ekonometrie FSV UK – Ekonomie	27.1.2015 Skype

Zdroj: Vlastní zpracování

3. TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická východiska této práce by měla čtenáři přiblížit základní pojmy, které souvisí s problematikou vietnamské menšiny v České republice. Pro pochopení dané problematiky jsou v práci přiblíženy pojmy etnické menšiny, národa a nacionalismu a migrace. V neposlední řadě je podrobněji rozebrán život vietnamské menšiny na území České republiky od padesátých let 20. století až do současnosti.

3.1 Etnicita a menšiny

Etnicita je velmi komplexní pojem, jehož význam se za svou dobu existence značně měnil. Původ slova pochází z řeckého „ethnikos,“ které nejprve znamenalo barbar nebo pohan a používalo se do 19. století, kdy jeho význam začal odkazovat k rasové charakteristice (Williams 1976, in Eriksen 2012, s. 21). V době druhé světové války význam slova v USA odkazoval na Židy a všechny méněcenné skupiny oproti dominantní¹. V dnešní době je tento pojem spojen hlavně s problematikou menšin, avšak pro jeho pochopení je zde důležitý vztah mezi určitými skupinami lidí. Eriksen (2012, s. 37) charakterizuje etnicitu jako: „*aspekt sociálního vztahu mezi osobami, které se pokládají za zásadně odlišné od členů ostatních skupin, jejichž existenci si uvědomují a s nimiž vstupují do kontaktu.*“ Podle Giddense (1999, s. 229) pojem etnicita označuje různé kulturní praktiky jedné skupiny, které ji odlišují od ostatních. Příslušníci dané skupiny se považují za kulturně odlišné a společnost je také takto vnímá. Šatava (2001, s. 17) mimo jiné uvádí etnicitu jako jednu z možných podob kolektivní identity.

Etnická menšina je skupina, která je početně menší než zbytek populace ve společnosti a je politicky nedominantní. O menšině lze hovořit pouze ve vztahu k většině, kdy je nutné vymezení systémových hranic; těmi nejčastějšími jsou hranice státní² (Eriksen, 2012, s. 199). Šatava (2001, s. 31-32) chápe pojem etnické menšiny jako pomůcku při zařazování různých etnických společenství pod jeden společný termín. V této souvislosti pak rozděluje etnické menšiny do čtyř hlavních typů:

¹ V té době byla v USA dominantní skupinou tzv. WASP (White Anglo-Saxon Protestants), tedy bílí Američané anglosaského původu.

² Například Sikhové představují v Indii menšinu (1,9% z celkového počtu obyvatel), v Paňdžábu tvoří většinu (přes 60%). Dále mohou určité skupiny představovat v jedné oblasti většinu a v jiné zase menšinu (Maďaři v Maďarsku jako většina a Maďaři na Slovensku, Rumunsku jako menšina).

1. „Malá etnika“, nedisponující vlastním národním státem (např. Lužičtí Srbové, Velšané, Baskové, Rétorománi...).
2. Části „státních národů“, žijící mimo mateřskou zemi v jiných státních útvarech (Němci v Dánsku, Maďaři v Rumunsku...).
3. Etnická společenství, u kterých chybí některé znaky „klasicky“ vyvinutých národů, kupř. území či standardizovaný jazyk (např. Romové, Židé mimo Izrael).
4. Specifické případy, stojící mezi etnickou a etnografickou skupinou (např. Kašubové v Polsku) – někdy i zvláštní náboženské nebo sociální skupiny (Pomaci v Bulharsku, Tinkers /„Travellers“/ v Irsku a ve Velké Británii aj.).“ (Šatava, 2001, s. 32)

3.2 Vztah mezi menšinami a státem

S rostoucím počtem menšin v daných státech přichází různé strategie a právní normy, které pomáhají uspořádat vztahy mezi menšinou a státem. Podle Eriksena (2012, s. 201-202) volí v dnešní době stát jednu nebo více ze tří hlavních strategií:

1. Stát volí asimilační politiku, která vyžaduje, aby skupiny přijaly „pravidla“ daného státu a věří, že tímto způsobem dosáhne rovnosti práv alepší společenské postavení menšinové společnosti. Tato politika ale spíše způsobuje ztrátu důstojnosti a ignorování tradic menšin, což nakonec vede k úplnému zániku menšin.
2. Stát zvolí možnost nadvlády, která přináší segregaci minority z majority³. Tato politika se opírá o názor, že je špatné směšovat více kultur a je zde spíše důležité udržování hranic.
3. Třetí možností je přijetí tzv. multikulturalismu, kde si každý zachovává svou kulturu a tradice, které jsou irelevantní pro občanství daného státu.

³ Například etnická segregace v podobě Jihoafrického apartheidu v letech 1948-1994.

Na určitou strategii státu mohou však menšiny také reagovat určitými způsoby, a to například asimilací, kdy se menšinová skupina adaptuje do majoritní společnosti za cenu ztráty svých kulturních prvků (Šišková 2001, s. 22). Podle Eriksena (2012, s. 202) je tento proces častý, avšak ne vždy možný, kde jako příklad uvádí nemožnost asimilace Afroameričanů v USA, kde barva kůže je důležitým ukazatelem etnicity.

Některé menšiny jsou však segregovány a obsazují druhořadá postavení na trhu práce. Na to reagují tzv. konsolidací, kdy se snaží určitým způsobem koexistovat s národním státem. V této pozici mohou mít i svou určitou autonomii v podobě náboženského vyznání, jazyka nebo místní politiky. Skupiny, které nepodstupují proces asimilace, a ani se nesnaží koexistovat se státem, často usilují o plnou nezávislost, odchod nebo odtržení se. Ty poté tvoří tzv. proto-národy (Eriksen, 2012, s. 202-203).

V praxi se objevuje obvykle kombinace asimilace a segregace, která se také dá nazvat jednotným termínem „integrace“, kdy menšina si zachovává svou kulturní identitu a zároveň se snaží zařadit do majoritní společnosti (Eriksen, 2012, s. 203). Šišková (2001, s. 23) uvádí tzv. strukturální integraci, kde je na jedné straně rovnost minority s majoritou a na druhé zachování určitého chování daného etnika a zdůrazňuje, že v současných vyspělých společnostech nebylo dosaženo úplné strukturální integrace, nýbrž pouze dílčí, což s sebou přináší diskriminační postavení.

3.3 Národ a nacionalismus

Problematikou národa v moderním pojetí se zabývá mnoho teoretiků již od poloviny 19. století. Různé chápání a vysvětlení pojmu národ spočívá v pohledech autorů na samostatný pojem z různých perspektiv, které odpovídají také dané době, v níž byl pojem národ podrobně zkoumán. Samostatný pojem národ vychází z latinského *natio*, které se používá již od středověku a jeho převod do různých jazyků v různých politických a kulturních podmínkách dostává odlišný význam⁴. Význam pojmu *natio* však ve středověku neoznačoval příslušnost k určitému národu nebo etnické skupině, jak je tomu dnes (Hroch, 2003, s. 9-13).

Určit přesnou definici národa je velmi obtížné. Anderson (2008, s. 21) uvádí v antropologickém duchu definici, která chápe národ jako „*politické společenství*

⁴ Rozdílné chápání pojmu je pozorovatelné převážně v anglickém, německém a francouzském jazyce.

vytvořené v představách – jako společenství ze své podstaty ohraničené a zároveň suverénní“ a dále dodává: „Jde pouze o představu proto, že příslušníci ani toho nejmenšího národa nikdy nepoznají většinu ostatních jeho příslušníků, nikdy se s nimi nesetkají a ani o nich neuslyší. Přesto v představách všech přežívá obraz jejich sounáležitosti.“ Národ je zde tedy charakteristický určitými hranicemi, které oddělují jeden národ od druhého, suverenitou, která udává jakousi svobodu národa a nakonec sounáležitostí (Anderson, 2008, s. 23).

Oproti předchozímu pojetí národa uvádí Anthony D. Smith (1991, in Hroch, 2003, s. 270-293) úzký vztah mezi národem a etnicitou. Etnicita podle něj existuje jako přirozenost mimo čas a na druhé straně je etnicita pouze situační. Mezi těmito krajními póly se vyskytují historické a kulturní atributy etnické identity, kde nejdůležitějšími ukazateli etnicity jsou historické paměti, jazyk, náboženství a mýty o společném původu. Stejně jako etnicita i národ se vyznačuje těmito prvky. Podle Smithe (1991, in Hroch, 2003, s. 291) je národ „pojmenovaná lidská populace sdílející historické území, společné mýty a historickou paměť, masovou, veřejnou kulturu, společnou ekonomiku a pro všechny členy společná zákonná práva a povinnosti.“ Rozdílem mezi národem a etnicitou je pak fyzické a reálné spojení národa s územím oproti etnicitě, která je s územím spojena jen symbolicky.

Waldenberg (2000, in Hroch, 2003, s. 418-422) přichází s kritikou definic národa, které podle něj často sloužily a slouží politickým cílům. Jiný důvod vidí v nedbalém používání samostatného pojmu národ, který označoval ve stejné době různé věci. Další kritika přichází k velkému množství společenských věd, jež samostatný pojem zkoumají, čímž se různé definice zkreslují. Proto k řešení dané problematiky navrhuje využít model⁵ či ideální typ národa, který bude charakteristický určitými stejnými rysy (např. evropské společnosti, které se považují za národy). Absence některých rysů pak lépe naznačí, v jakém stupni se daný národ nachází.

Při studiu národa a nacionalismu se většinou vychází ze dvou základních konceptuálních linií: primordialismu a modernismu. Primordialismus souvisí s výše

⁵ Waldenberg (2000, in Hroch, 2003, s. 422-423) uvádí prvky, z nichž by se měl daný model konstituovat: „existence společného jazyka; teritoria, které obývá daní společnost nebo její část a které považuje za svou vlast; kulturního dědictví, jež značná část společnosti pokládá za své vlastní, participace na národní kultuře; společné, dostatečně bohaté symboliky a toho, co se v některých definicích národa vymezuje jako společné bohatství citů a myšlenek; přesvědčení o společném etnickém původu velké většiny, základního těla společnosti; silného pocitu jednoty mezi lidmi různých společenských tříd a vrstev; ...“

uvedeným národním uvědoměním jako něco přirozeného, co zde existuje dlouhou dobu. „*Konceptuální opozicí primordialismu je modernismus, který naopak vychází z přesvědčení, že „národy“, včetně obecně sdílené představy jejich reálné (primordiální) existence, jsou produktem specifických společenských a historických podmínek, které nastaly až v souvislosti s příchodem modernity*“ (Hirt, 2007, antropologie.zcu.cz). Podle Kohna (1944, in Hroch, 2003, s. 87) je modernistický nacionalismus „*politické přesvědčení, které představuje základ soudržnosti moderních společností a legitimizuje jejich nárok na autoritu. Nejvyšší loajalitu převážné většiny národa orientuje na národní stát.*“ Modernistické pojetí nacionalismu se dá vysvětlit pomocí dvou pojmů, konstruktivismu a instrumentalismu. V prvním pojetí se národ vyznačuje tvorbou kolektivní identity lidí a nacionalismus je zde chápán jako forma ideologického vědomí, kde národy vystupují jako reálné entity, které mají nárok na sebeurčení v rámci příslušného státu. U instrumentalismu se nacionalismus chápe jako nástroj politických elit k dosažení moci a prestiže (Hirt, 2007, antropologie.zcu.cz).

3.4 Migrace

Migrace je fenomén, který provází lidstvo odjakživa. Nejdůležitější migrační vlny přicházely se vznikem moderních společností, kdy pohyb obyvatel směřoval z venkova do měst a následně z evropského kontinentu za oceán. Po druhé světové válce v rámci dekolonizace a expanze západních forem modernity vznikají další vlny migrace, tentokrát do západních společností. Migrace se v dnešní době pohybuje v celosvětovém měřítku a je zapříčiněna různými faktory, které budou v následující kapitole přiblíženy. Mimo to se kapitola bude zabývat různými typologiemi migrace, teoriemi migrace a v poslední řadě moderní migrací, tak, jak je známa v dnešním světě.

3.4.1 Vymezení pojmu, typologie a příčiny migrace

Migrace je poměrně rozsáhlý pojem, který je používán v mnoha vědních oborech⁶. Obecně se dá migrace charakterizovat jako přestěhování či prostorové přemísťování osob,

⁶ Například zoologie a ekologie.

které je často spojeno s překročením (administrativních) hranic a změnou bydliště (Vodáková, 1996, s. 627-628).

Podle pohybu obyvatel se migrace dále rozděluje na imigraci a emigraci. Tyto dva protichůdné pojmy lze nejlépe definovat z hlediska konkrétní země, kdy odchod obyvatel z dané země znamená emigraci a příchod (cizinců) do té dané země znamená imigraci obyvatel. V souvislosti s těmito dvěma pojmy je možné migraci vyjádřit několika ukazateli. Prvním z nich je migrační saldo („čistá migrace“), které vyjadřuje rozdíl mezi počtem přistěhovalých (imigrantů) a počtem vystěhovalých (emigrantů) v dané zemi. Pokud se výsledek pohybuje v kladných hodnotách, jde o tzv. „čistou imigraci“ a pokud v záporných, jedná se o „čistou emigraci.“ Mimo to se také udává tzv. celkový objem migrace, který udává součet všech imigrantů a emigrantů na daném území. Posledním důležitým ukazatelem je index migračního salda („index atraktivity“), který je definován jako podíl čisté migrace a celkového objemu migrace vynásobený stem (Vodáková, 1996, 627-628).

Fenomén migrace je objektem různých teoretických proudů déle než sto let a jako první z teoretiků, který se začal zabývat touto problematikou podrobněji, byl E. G. Ravenstein, který vymezil sedm zákonů migrace (Ravenstein, 1885, s. 198-199):

1. *„Většina migrantů migruje na krátkou vzdálenost směrem do průmyslových a obchodních center.*
2. *Při migraci obyvatel vznikají prázdná místa, která jsou později vyplněna dalšími migranty ze vzdálenějších míst.*
3. *Proces disperze je opakem k procesu absorpce, ale vykazuje podobné rysy.*
4. *Každá migrace vytváří další migraci*
5. *Migranti, kteří migrují na delší vzdálenosti, preferují průmyslová a obchodní centra.*
6. *Obyvatelé městských oblastí migrují méně než obyvatelé pocházejících z venkova (v daném státu).*
7. *Ženy migrují více než muži“*

Na myšlenky Ravensteina navazuje Everett S. Lee, který po kritice většiny migračních studií uvádí základní faktory související s rozhodnutím migrovat a s procesem migrace jako takovým (Lee, 1966, s. 47-57):

1. Faktory související s místem původu člověka
2. Faktory související s cílovou destinací
3. Faktory nacházející se mezi těmito dvěma
4. Osobní faktory

Mezi prvním a druhým bodem je však velký rozdíl. Každý člověk dává faktorům jinou váhu, a proto je vždy těžké určit hlavní determinant pro samotnou migraci obyvatel. Avšak je možné alespoň odhadnout nejdůležitější faktory, které jsou stejné pro většinu migrantů. Tyto čtyři body se dají shrnout na dva protikladné termíny, které se nazývají *push* a *pull* faktory. Push je anglické slovo, které znamená postrčit, tlačit nebo také popohnat a v této souvislosti se jedná o negativní faktory na daném území, které donutí místní obyvatele k přesídlení. Lidé v těchto nepříznivých podmínkách opouštějí svoji zemi ve vidině lepší situace někde jinde. Pull znamená přitahovat nebo také přilákat a v tomto smyslu jsou to kladné faktory, které jsou svým charakterem lákavé pro migranty (Lee, 1966, s. 47-57). Uherek (2004, s. 69) se vyjadřuje k push a pull faktorům v moderním světě takto: „*Současný systém světové migrace je charakteristický významným vlivem ekonomických „Push-Pull“ (tlak-tah) faktorů, dávajících do pohybu mnohamiliónové masy lidí z méně rozvinutých zemí. Škále push-faktorů moderní migrace dominují nízká životní úroveň, sociální kataklysmata, dostupnost informací, nízká cena a dostupnost mezinárodní dopravy. K nejvýznamnějším pull-faktorům můžeme přičíst nárůst objemu neprestížní a méně lukrativní práce, kterou odmítá vykonávat místní populace.*“

Vedle faktorů, které vedou k migraci obyvatel, uvádí Petersen (1958, s. 256-266) základní kritéria spojená s migrací. Podle kritéria lokalizace rozděluje migraci na vnitřní (interní) a vnější (mezinárodní). Vnitřní migrace znamená, že proces stěhování probíhá uvnitř státu, může to být například migrace obyvatel z venkova do měst nebo naopak. Interní migrace se dále dělí na regionální a lokální, které závisí na vzdálenosti přesunu v daném státu. Mezinárodní migrace souvisí s pohybem obyvatelstva mezi státy. Může být kontinentálního typu, kde se pohyb omezuje na území jednoho kontinentu nebo mezikontinentální, který souvisí s migrací mezi dvěma a více kontinenty.

U kontinentálního typu lze opět vymezit regionální migraci, která souvisí například s regionem jižní Evropy.

Dále podle kritéria příčiny rozlišuje Petersen (1958, s. 256-266) migraci dobrovolnou a nedobrovolnou. Dobrovolná migrace souvisí s vlastní vůlí člověka, zda chce či nechce opustit svoji zemi. Nedobrovolná souvisí s nedobrovolným rozhodnutím emigrovat z různých důvodů (politické, environmentální, aj.) S nedobrovolnou migrací je dále spojena tzv. vnučená a vynucená migrace. Vnučená migrace znamená různá mocenská postavení lidí, kdy jeden má moc vnutit druhému, aby emigroval. Tento jev se dal nejlépe zaznamenat v průběhu válek, kdy bylo mnoho lidí vyháněno ze země a nuceno k migraci. Vynucená migrace je spojena nejčastěji s nepříznivými podmínkami v dané zemi (hladomor, epidemie, atd.). Petersonovu typologii dále podrobněji rozebírá Andreas Demuth (2000, in Uherek, 2004, s. 48-49), který vychází právě z dichotomie dobrovolné a nucené migrace. Dobrovolnou migraci dělí na migraci pracovní, řetězovou (migrace za účelem sloučení rodiny), inovační (migrace za účelem zlepšení životních podmínek), neimigrační (dočasná migrace za účelem studia apod.). Násilnou migraci rozděluje na migraci zapříčiněnou mezilidskými vztahy a migraci způsobenou živelnými katastrofami (sucho, záplavy, zemětřesení, sopečná činnost aj.). Násilná migrace, která souvisí s mezilidskými vztahy, se dále rozděluje na migraci způsobenou porušením lidských práv a migraci jako důsledek občanské války⁷.

3.4.2 Migrační teorie

Pro pochopení migrace jako takové se uvádí několik migračních teorií, které vysvětlují příčiny vzniku migrace a také pomáhají člověku pochopit důvody a okolnosti, jež vedou jedince k opuštění své země. Vybrané teorie se zaměřují především na ekonomickou sféru migrace (pracovní migraci), která je jednou z nejrozšířenějších migrací na světě.

⁷ Váčkami se zde myslí etnické nebo náboženské války a boje o politickou moc.

3.4.2.1 Neoklasická ekonomická teorie migrace

Massey (1998, in Šišková, 2001, s. 76) přichází s teorií migrace, která vychází z principů neoklasické ekonomie. Zásadní příčinou migrace je transformace ekonomiky, u které vznikají nové pracovní trhy. Pracovníci jsou na tyto trhy vrženi a vzniká u nich nejistota ve vlastní finanční zabezpečení. Díky tomu se snaží najít nové způsoby, jak zajistit případná rizika a chtějí překonat nedostatky vznikající na domácím úvěrovém a kapitálovém trhu. Migrace je zde východiskem, jak tyto problémy překonat. Vyslání člena rodiny do vyspělejší země s vyššími mzdami pomůže domácnosti s akumulováním kapitálu a zlepšení svých příjmů, se kterými se lépe překonávají problémy domácí ekonomiky⁸. Imigranti často nepřichází pouze z chudých oblastí, ale z míst, kde je zaznamenaný rychlý růst a rozvoj (Kritz, 1998, in Šišková, 2001, s. 76). Migrace zde nemusí plynout pouze z rozdílu ve mzdách, ale z velké části také závisí na individuálním a racionálním jednání migranta, které vede k maximalizaci užitku⁹ (Massey, 1998, in Šišková, 2001, s. 76).

3.4.2.2 Teorie světového systému

Teorie vychází z historického uspořádání tržních vztahů v rámci světového systému. Jde o spojení více zemí, které se opírá o sociálněekonomický a politický vývoj mezi nimi. Systém je rozdělen na jádro a periferii, kde je nerovnoměrně rozložené bohatství a příležitosti, které jsou hlavním důvodem migračních pohybů (Šišková, 2001, s. 77).

3.4.2.3 Teorie dvojího trhu

Mezinárodní migrace je zde vyvolána neustálou poptávkou po imigrační pracovní síle ve vyspělých společnostech. Cílové země migrace se nachází v postindustriálních ekonomikách a nemají tak dostatečné množství kvalifikovaných pracovníků v sekundárním pracovním sektoru. Imigranti jsou dosazováni právě do tohoto sektoru, kde

⁸Makro teorie

⁹Mikro teorie

se nachází neatraktivní pozice s nízkými mzdami a téměř žádný kariérní růst (Šišková, 2001, s. 76).

3.4.2.4 Teorie sítí

Nejdůležitějšími prvky migračního procesu jsou mezilidské vazby, které pomáhají při rozhodování, zdali migrovat, či nikoliv (Henig, 2014, antropologie.zcu.cz). Lidé, kteří jsou usazení déle v cílové zemi, snižují riziko a zvyšují pravděpodobnost stěhování ostatním příchozím, jež o migraci stále uvažují (Šišková, 2001, s. 77).

3.4.3 Migrace v dnešním světě

V dnešní době je migrace pojmem velice komplexním, a proto pouze daná typologie a teorie migrace nestačí k pochopení tohoto fenoménu. Důvod je ten, že neplatí univerzálně, protože v každé části světa se migrační situace liší. I přesto jsou dobrým nástrojem odborníků ke zkoumání a k práci s daty (Uherek, 2004, s. 49).

Uherek (2004, s. 139-142) uvádí dva hlavní důvody migračního chování. Jedním z nich je socioekonomická situace jedince, která se odvíjí od celkového stavu výchozí země a od očekávání, které by měla cesta do zahraničí naplnit¹⁰. Druhým faktorem, respektive skupinou faktorů je celková pověst imigrační země, tzn. určitá pověst o cílové zemi, která vytváří obraz dané země jako vhodné či nevhodné oblasti pro vycestování. Ta nejčastěji souvisí se získáním víza, ubytování, práce atd.

S orientací v nové zemi pomáhají emigrantům nejčastěji příbuzní, krajané nebo ostatní cizinci, žijící v dané zemi. V této fázi probíhá u cizinců i určitá akomodace k novému prostředí, kde se cizinec seznamuje s novou kulturou, jazykem, zvyky, dopravou, bydlením aj. Vedle toho ztrácí z jisté části svůj původní status a seznamuje se s novou rolí migrantského žití (Uherek, 2004, s. 145).

¹⁰ Například situace Ukrajinců, kteří emigrují do ČR. Ukrajina se vyznačuje velmi nízkou životní úrovní, rostoucí nezaměstnaností, negativním vývojem mnoha demografických ukazatelů, špatnými zdravotními službami atd.

3.4.4 Vývoj migrační politiky v ČR

Drbohlav (2010, s. 69) vymezuje migrační politiku jako: „*soubor zákonů, nařízení a praktik týkajících se pohybu mezinárodních migrantů přes státní hranice a jejich pobytu na území cílové země.*“ Česká migrační politika se za svou dobu posunula od pasivního k aktivnějšímu přístupu řešení migračních otázek a to jak v politické, tak i v praktické rovině. Důležitou roli v transformaci české migrační politiky sehrála Evropská unie, která se primárně zabývá vízovou politikou. Jedním z charakteristických rysů migrační politiky ČR je její apolitičnost¹¹, což znamená, že při řízení migračních otázek platí malý zájem politického spektra o problematiku přistěhovalectví a integraci migrantů, to souvisí především s relativně malým počtem cizinců v ČR a jejich poměrně bezproblémovým uplatněním na pracovním trhu (Drbohlav, 2010, s. 70).

Vývoj české migrační politiky lze podle Drbohlava (2010, s. 71-82) rozdělit do čtyř období:

1. 1990-1992 – prolomení migrační izolace země, budování subjektů řešících problematiku mezinárodní migrace, navázání kontaktu s vyspělými zeměmi Evropy, přijetí nové migrační legislativy, nahrazení zákona o pobytu cizinců z roku 1965 novým zákonem¹² (zavedení povolení k pobytu do šesti měsíců, do jednoho roku a k trvalému pobytu).
2. 1993-1998 – změna postavení Slováků po rozpadu ČSR, kteří v té době činili největší skupinu trvale usídlených migrantů v ČR. Měli také jiné podmínky pro pobyt v Česku než ostatní cizinci (nemuseli žádat o víza, pracovní povolení aj.). Nárůst pracovních migrantů z jiných zemí, kontrola hranic policií, možnost cizinců s trvalým pobytem provozovat živnost za stejných podmínek jako čeští občané. V důsledku ekonomické krize v letech 1997-1998 se snížil počet cizinců na pracovním trhu a zpřísnily se podmínky pro získání pracovního povolení. Mimo jiné se česká migrační politika začala přizpůsobovat

¹¹ Česká republika postrádá politizaci migrace, kterou Čechovský (2010, in Drbohlav, 2010, s. 70) charakterizuje jako „*využívání či zneužívání (i)migrace v politickém soupeření a nastolení imigrace jako závažného politického tématu.*“

¹² Zákon č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území České a Slovenské Federativní Republiky

migrační legislativě EU (tzn. zaměření na boj s ilegální migrací, modernizace azylové politiky aj.).

3. 1999-2002 – v tomto období vstupují v platnost dva zákony (o pobytu cizinců na území ČR a o azylu). Zákon o pobytu cizinců zpříšňoval podmínky pro cizince, kteří chtěli pracovat na území ČR (šlo hlavně o podávání žádostí o vízum a o prodloužení pobytu, které muselo proběhnout ze zahraničí). Vznikly nové pojmy jako „azylant¹³“ a „žadatel o azyl¹⁴“. Z důvodu nelegální práce cizinců ze třetích zemí v ČR byla zavedena vůči těmto zemím vízová povinnost. Od roku 2002 vešla v platnost novela azylového zákona, která měla za úkol snížit počet žádostí o azyl¹⁵.
4. 2003-2008 – Vznik šesti zásad v oblasti migrační politiky¹⁶. Celkový zvýšený zájem státu o migrační problematiku, který také souvisí se vstupem ČR do EU v roce 2004 (vypracování několika novel zákonů, které zlepšily podmínky u žádostí o pracovní povolení, povolení k pobytu aj.). V roce 2003 dále vznikl projekt, který měl za cíl přilákat vysoce kvalifikované zahraniční pracovníky a odborníky do ČR, který byl založený na rychlejším udělení trvalého pobytu pro tyto pracovníky. V roce 2004 vyšel zákon o zaměstnanosti, který jasně definoval podmínky zaměstnávání cizinců. Dalším příznivým krokem byla novela zákona o pobytu cizinců z roku 2005, která zlepšila životní podmínky v zařízeních pro zajištění cizinců a dále zajistila do české legislativy

13 „Osoba s přiznaným statusem uprchlíka.“ (Drbohlav, 2010, s. 75)

14 „Osoba žádající o status uprchlíka.“ (tamtéž)

15 „Vzhledem k tomu, že azylová procedura byla ve velké míře zneužívána jako prostředek legalizace pobytu a práce, novela zakázala udělit povolení k zaměstnání žadatelům o azyl po dobu jednoho roku od zahájení azylového řízení (jinými slovy byla zakázána práce žadatelů o azyl v prvním roce azylového procesu).“ (Drbohlav, 2010, s. 76)

16 „Zásada 1: Česká republika s ohledem na mezinárodní závazky, které pro ni vyplývají z členství v Evropské unii, důsledně prosazuje řídicí roli státu v oblasti migrace.“

Zásada 2: Migrační politika státu je založena na koordinovaném postupu všech státních orgánů, orgánů územní a zájmové samosprávy a na podpoře ze strany dalších subjektů zabývajících se migrací.

Zásada 3: Migrační politika státu je zaměřena na odstraňování všech forem nelegální migrace a jiných nelegálních aktivit a to jak opatřeními na poli mezinárodní spolupráce, tak i opatřeními národními.

Zásada 4: Migrační politika státu neklade překážky legální migraci, a podporuje imigraci, která je pro stát a společnost v dlouhodobé perspektivě přínosná.

Zásada 5: Realizace migrační politiky státu předpokládá široké zapojení nevládních a dalších organizací občanské společnosti.

Zásada 6: Česká republika se spolupodílí na úsilí světového a evropského společenství na řešení migračních důsledků humanitárních krizí a na odstraňování příčin těchto jevů.“ (mvr.cz, 2003)

zabudování směrnice o právu na sjednocení rodin třetích zemí. Další významnou změnou v migrační politice ČR byla kratší doba potřebná k získání trvalého pobytu (z předchozích 10 let na 5 let), tím pádem se zkrátila i doba čekání na české občanství. V souvislosti s návrhem v roce 2007 vešel v platnost (v roce 2009) tzv. projekt zelených karet, který měl regulovat ilegální zaměstnávání cizinců a zároveň měl podpořit legální krátkodobou pracovní migraci. Kromě zelených karet se také zjednodušila situace pro zaměstnavatele, kteří získávali zaměstnance ze zahraničních zemí a to tím způsobem, že se zrušila povinnost vlastnit povolení k získávání zahraničních zaměstnanců (Drbohlav, 2010, s. 71-82).

V České republice je za tvorbu migračních politik zodpovědno Ministerstvo vnitra, především pak odbor azylové a migrační politiky. Stěžejním zákonem pro danou oblast je zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, který se od doby, co vešel v platnost, několikrát novelizoval.

Charakter české migrační politiky lze vyjádřit dvěma termíny restriktivně-liberální a integračně-cirkulační. První označení je částečně dáno historií Ministerstva Vnitra ČR, které v období před rokem 1989 chránilo zemi tím způsobem, že zabraňovalo migraci (restriktivní přístup), kdežto v dnešní době je (dle liberálního přístupu) umožnění pohybu přes hranice naprosto přirozeným jevem (Kušniráková, Čížinský, 2011, geography.cz).

Jiným příkladem je liberální přístup k pracovním migrantům, kteří do ČR každým rokem přicházejí ve smyslu relativně snadného přístupu do ČR a následné zvolení takové restriktivní politiky vůči těmto přistěhovalcům, která jim brání v trvalém usazování na našem území¹⁷. Zahraniční pracovní síla zde pak hraje roli dočasné náhrady za místní pracovní sílu, což vyvolává závislost českého pracovního trhu na této síle. Tento přístup vychází pouze z ekonomické podmíněnosti, kdy česká vláda stanovuje podmínky migrace podle potřeby (Kušniráková, Čížinský, 2011, geography.cz).

Pojmy restriktivní a liberální podle Barši a Baršové (2005, s. 25) odrážejí poměr mezi mírou ochrany vlastních občanů a otevřeností vůči migrantům, což znamená možnost vstupu na dané území s následnou možností usazení se a nabývání určitých práv.

¹⁷ S tímto jevem se bylo možné setkat převážně za dob Nečasovy vlády v letech 2010 – 2013.

Integračně-cirkulační pojetí vyznačuje jakousi míru práv spojených s určitým cizineckým statutem. U příkladu povolení k pobytu by první zmiňovaný termín souvisel s počtem cizinců, kterým je povolení uděleno, kdežto u integračně-cirkulačního pojetí se jedná spíše o jakousi „míru kvality“ vydávaných povolení. Ze slova integrační lze odvodit vyšší zájem státu o integraci cizinců na území ČR, avšak česká vláda tvoří plán spíše pro ty cizince, kteří zde mají trvalý pobyt. Při provázání těchto dvou termínů by se současná migrační politika ČR vyznačovala spíše restriktivně-integračním charakterem, který vyznačuje přísnější podmínky pro vstup do České republiky a zároveň lehčí podmínky pro usazení trvalých migrantů (Kušniráková, Čížinský, 2011, geography.cz).

3.5 Integrace migrantů do české společnosti

Drbohlav (2010, s. 91) definuje integraci v Česku „jako obousměrný proces sjednocení místního obyvatelstva a migrantů do jedné společnosti. Integračního procesu se tak účastní obě strany. Výsledky tohoto procesu tedy můžeme chápat jako takový stupeň začlenění migrantů do společensko-ekonomického, právního, politického, kulturního a geografického systému většinové společnosti, kdy migranti zastávají ve společnosti podobné postavení jako členové majoritní populace.“ Důležitým prvkem pro ukazatel integrace jsou relevantní indikátory¹⁸ integrace. Jejich spočtené hodnoty vycházejí ze statistických dat a porovnávají se mezi minoritní a majoritní společností (Drbohlav, 2010, s. 91).

Integrace jako proces probíhá v několika sférách, pro které se stanovují různé integrační identifikátory. Strukturální integrace, která se zabývá nabýváním práv a postavením ve vyšších institucích. Kulturní sféra integrace zahrnuje procesy, které vedou ke kulturní změně a změně chování cizince. Sociální sféra integrace udává začleňování cizinců do privátních sfér skrze různé partnerské vztahy a nakonec identifikační sféra integračního procesu popisuje osobní vztahy cizinců s majoritní společností (Drbohlav, 2010, s. 92).

Od roku 1999 přichází vláda ČR s tzv. *Koncepcí integrace cizinců na území České republiky*, která reaguje na zvyšující se počet cizinců v ČR a stanovuje zásady přístupu k těmto cizincům. Do dané koncepce se zapojuje řada resortů (MPSV, MV, MŠMT, MPO,

¹⁸ Nejčastějšími indikátory jsou skupiny stejného pohlaví, věku, kvalifikace, dále míra nezaměstnanosti, míra využívání sociálních dávek, kriminalita aj.

ale i některé neziskové organizace apod.). V dnešní době je integrační politika ČR zaměřena převážně na občany třetích zemí, kteří legálně pobývají na území ČR a kteří nejsou žadateli mezinárodní ochrany. Dále se zaměřuje na podporu začlenění cizinců do společnosti a prevenci problémů minority s majoritou. Cílem takovéto politiky je zachování nekonfliktního a harmonického soužití všech občanů země (mvcr.cz, 2013).

Politika integrace cizinců spočívá na následujících principech:

- *„praktické spolupráce všech, kdo mohou přispět k úspěšnému průběhu integrace,*
- *efektivity integračních opatření,*
- *zvyšování informovanosti všech aktérů v procesu integrace,*
- *jasných a uchopitelných výsledků všech integračních aktivit,*
- *nových nástrojů (přímá spolupráce s obcemi, emergentní projekty),*
- *podpory rozvoje občanské společnosti – zejména pak v regionech v souvislosti s vytvářením regionálních integračních center.“* (mvcr.cz, 2013)

Kromě daných principů stanovuje česká integrační politika hlavní priority integrace: *„1) znalost českého jazyka cizinci; 2) ekonomická soběstačnost cizince; 3) orientace cizince ve společnosti; 4) vzájemné vztahy cizinců a majoritní společnosti.“* (mvcr.cz, 2013)

Ministerstvo vnitra ČR vydává každoročně zprávu o migraci a integraci, kde jsou uvedeny nejdůležitější údaje ohledně této problematiky. Ve zprávě z roku 2013 se můžeme seznámit s různými projekty, které se zaměřují hlavně na monitoring cizinců na daném území, lepší informovanost většinové společnosti, propagaci vzájemného soužití, podporu vzájemného porozumění, usnadnění dětem cizincům začlenění do třídního kolektivu apod. Dané projekty vznikají na základě iniciativy různých ministerstev ČR a jsou financovány především Evropským fondem pro integraci státních příslušníků třetích zemí 2007-2013 (EIF) a Evropským sociálním fondem (mvcr.cz, 2013).

3.6 Vietnamská menšina v České republice

Vietnamská menšina se v ČR nachází již více než 60 let a v současné době zde tvoří významnou národnostní menšinu. Následující kapitola přibližuje historický vývoj vztahů mezi Českou republikou a Vietnamem od roku 1950 až do současnosti, dále se zabývá otázkou prvních vietnamských imigrantů v ČR a popisuje současný život a aktivity vietnamské menšiny na našem území.

3.6.1 Historie česko – vietnamských vztahů do roku 1989

První diplomatické vztahy mezi Vietnamskou demokratickou republikou (VDR) a Československem byly navázány 2. února 1950, kdy se ČSR stalo teprve čtvrtým státem, který s VDR navázal diplomatické vztahy. V roce 1956 navazovalo podepsání Dohody o hospodářské a vědeckotechnické spolupráci mezi oběma státy (Müllerová, 2004, s. 83). Československo se v této smlouvě zavázalo k bezplatnému dodání materiálu, strojů a spotřebního zboží, které Vietnamu chybělo a také k poskytnutí úvěrů na výstavbu průmyslových objektů ve VDR (Martínková, 2006a, s. 86). Ve stejné době také začalo vzdělávání vietnamských občanů v ČSR především v oblastech lehkého průmyslu (textilní, obuvnický a potravinářský) a strojírenství. V době americké války ve Vietnamu probíhalo první seznámení československé a vietnamské kultury a v roce 1955 proběhl v Hanoji československý filmový festival, který byl následován návštěvou brněnského týdne loutkového filmu a výstavou o boji a životě vietnamského lidu, která se konala v Praze (Müllerová, 2004, s. 84). Kromě těchto kulturních akcí byla o rok později v Hai Phongu otevřena nemocnice československo-vietnamského přátelství, která byla vybudována na základě finančních, technických a personálních nákladů vynaložených Československou republikou (Martínková, 2006a, s. 87)

V 60. a 70. letech pohlíží československá společnost na Vietnamce žijících na zdejších území jako na pilné a usměvavé lidi, kteří se vyznačují soudržností v malých skupinkách. Dalším charakteristickým rysem jsou výborné studijní výsledky na vysokých školách, které je odlišovaly od ostatních přistěhovalců (Müllerová, 2004, s. 84-85).

Kocourek (2006, s. 95) uvádí, že vietnamští studenti byli pod přísným dohledem kontrolního referenta, který se zabýval jejich studijními výsledky. Pokud by jejich výsledky byly nedostačující, hrozilo by jim okamžité poslání zpět do vlasti, protože slabé

výsledky ve škole byly chápány jako špatná reklama vlasti. Mimo jiné byli omezováni různými nařízeními (zákaz důvěrných vztahů studentů opačného pohlaví, zákaz oblékání západních oděvů aj.) Od této praktiky se upustilo až v 80. letech s přibývajícím vietnamskými studenty na československých školách (Müllerová, 2004, s. 84-85).

V roce 1967 přijelo do Československa na základě usnesení vlády k realizaci a technické pomoci VDR přes dva tisíce praktikantů do hutnictví, strojírenství, textilního, chemického, dřevařského, papírenského, stavebního a sklářského průmyslu. Ti zde pobývali až do března 1975 (Müllerová, 2004, s. 85-86). Posílání vietnamských občanů do ČSR z důvodu získání profesních zkušeností zesílilo po ukončení války ve Vietnamu. Tito vyškolení pracovníci měli sehrát významnou roli v obnově a rozvoji VSR (Kocourek, 2006, s. 96).

V roce 1974 byla podepsána další *Dohoda o odborné přípravě občanů VDR v československých organizacích*, na jejímž základě přijelo pět tisíc vietnamských občanů, kteří pracovali hlavně v energetice, strojírenství a stavebnictví. Jejich pobyt na území ČSSR zahrnoval šestiměsíční jazykovou přípravu, odbornou výuku v učňovských zařízeních a výrobní praxi, což dohromady trvalo šest let (Müllerová, 2004, s. 85-86).

Po skončení války se musel sjednocený Vietnam vypořádat s katastrofální situací národního hospodářství, a proto se roku 1979 stává členem Rady vzájemné hospodářské pomoci. Ta měla za úkol zlepšit zaměstnanost ve Vietnamu a vyškolit nové technické kádry. ČSSR uzavřela s Vietnamem dohodu o odborné přípravě a zlepšování kvalifikace vietnamských pracovníků a přijala tak několik tisíc Vietnamců do čs. organizací (Müllerová, 2004, s. 86-87). Na základě této dohody přijížděly do ČSR skupiny dvou druhů, a to na střední odborná učiliště s možností následné praxe, a na odbornou přípravu praktikantů a stážistů (Kocourek, 2006, s. 97).

S podepsáním *Smlouvy o přátelství a spolupráci mezi ČSSR a VSR* z roku 1980 vznikla dohoda o dočasném zaměstnávání vietnamských pracovníků v čs. organizacích, která spustila vlnu přijíždějících Vietnamců do tehdejší ČSSR. Tito pracovníci podstupovali různě dlouhou předodjezdovou přípravu, která s sebou přinášela řadu problémů. Šlo především o špatnou jazykovou komunikaci vietnamských dělníků a psychologickou nepřípravenost Čechoslováků na novou etnickou skupinu (Müllerová, 2004, s. 86-87).

První polovina 80. let 20. století představovala již 27 tisíc vietnamských občanů, z nichž většinu tvořili pracující oproti studentům (Müllerová, 2004, s. 87-88). Dle Broučka (2002, s. 13) byla v této době migrace z Vietnamu do ČSR nejlépe organizovaná, kdy vietnamští pracovníci procházeli již před příjezdem nejkvalitnější jazykovou přípravou za celé období migrace. V roce 1981 bylo v ČSR přibližně 30 tisíc Vietnamců, kteří pracovali převážně v dělnických profesích (Kocourek, 2006, s. 97).

Pohled ze strany československé společnosti se začínal stále více měnit, protože se denně dostávali do vzájemného kontaktu. V té době byl u vietnamských pracovníků problém s vydělanými penězi, protože jejich tehdejší měna dong, nebyla plně směnitelná se zahraničními měnami. Proto docházelo k nakupování zboží s větší hodnotou, které následně posílali nebo dováželi do Vietnamu¹⁹. Vietnamci byli ochotni procestovat celou republiku, aby dané komodity sehnali, a proto u majoritní společnosti převládalo mínění, že to jsou velice dobří obchodníci (Müllerová, 2004, s. 87-88).

3.6.2 Vietnamské obyvatelstvo v ČR od roku 1989 až po současnost

Z důvodu nedodržení smlouvy o zaměstnávání vietnamských pracujících v ČSR proběhla finanční kompenzace z československé strany, kdy vietnamští pracovníci dostali odstupné a byly jim zaplaceny náklady na návrat do své vlasti. Podobná situace se stala v té době v Německu, kdy většina Vietnamců odmítala návrat do Vietnamu a ilegálně tak odcestovala do Československa (později České republiky). To pro ně bylo velmi výhodné, protože se v té době změnila podmínky pro podnikání, které začalo být mnohem volnější než dříve a v podstatě mohl podnikat každý, včetně cizinců (Müllerová, 2004, s. 89). Velká většina Vietnamců se v té době výborně orientovala v nabídce a poptávce na československém i vietnamském trhu, a proto využili tehdejší možnosti k začátkům podnikání²⁰ (Vasiljev, 2006, s. 121).

¹⁹ Nejžádanějšími komoditami byly jízdní kola, mopedy a látky jako hedvábí či satén

²⁰ Podnikání probíhalo ve formě obchodu, který měli Vietnamci zažitý již v osmdesátých letech. Nejčastějšími produkty byly oděvy, drobná elektronika, alkohol a cigarety.

Vietnamskou menšinu v České republice v 90. letech rozděluje Müllerová (2004, s. 89) do následujících skupin:

- 1) *„Vietnamci pracující zde na základě bilaterální vládní dohody podepsané v roce 1994 mezivládou ČR a VSR*
- 2) *Vietnamci pracující zde na základě živnostenského listu*
- 3) *Vietnamští učni*
- 4) *Vietnamští vysokoškolští studenti a aspiranti (v posledních letech zde studují na základě mimořádných vládních stipendií)*
- 5) *Smíšená manželství*
- 6) *Vietnamci, kteří získali občanství ČR*
- 7) *Vietnamci ilegálně přítomní v ČR“*

Vietnamští občané, kteří se rozhodli zůstat a začít podnikat v Československu, si pronajímali stánky na tržištích nebo místa, kam si postavili prodejní stoly, což představovalo nejméně nákladnou variantu pro obchodování. Orientovali se jak na domácí, tak na zahraniční zákazníky ze sousedních států, a proto v té době vznikaly rozsáhlé tržnice při hranicích. V Praze a Chebu vznikaly první velkoobchody, kde si vietnamští podnikatelé pronajímaly prostorné objekty bývalých kasáren a továren. Ve stejnou dobu začali za vietnamskými občany přijíždět z Vietnamu rodinní příslušníci, známí či další Vietnamci na základě doporučení svých známých a formovaly se zde první lokální komunity²¹ (Martínková, 2006b, s. 174). To vedlo k postupování Vietnamského etnika v ČR jako celku směrem k vnitřní strukturalizaci a autonomní stratifikaci. Významné postavení tak měly a mají dodnes osoby se zkušenostmi se životem v ČSSR před rokem 1989²² (Brouček, 2003, in Uherek, 2008, s. 175).

Uvnitř vietnamského společenství se také vytvořil systém různých zprostředkovatelských služeb, které pomáhají imigrantům s prosazením se v majoritní společnosti. Dnes tyto služby nabízejí různé firmy nebo živnostníci, kteří svým krajanům za jistý poplatek vyřizují věci na českých úřadech, pomáhají sehnat bydlení, tlumočí při

²¹ Uvnitř těchto komunit vznikaly skupiny Vietnamců, které byly spojovány rodinnými vztahy, zájmy, jedním tržištěm, společným bydlištěm atd.)

²² Významné postavení v osobnostním žebříčku vietnamského společenství pak mají obzvláště ti jedinci, kteří dokázali zajistit chod velkých vietnamských tržišť nebo výroben, dovozu asijského zboží aj. Ve velkých střediscích jako je Praha, Cheb, Aš, Brno apod. zde figuruje významná a vlivná osoba organizátora, na kterém jsou členové tamější komunity ekonomicky závislí.

různých důležitých záležitostech apod. (Martínková, 2006b, s. 175). Některé ze zprostředkovatelských agentur²³ zařizují také cesty Vietnamců do České republiky. Jejich role spočívá v zajištění víza, letenky a předběžné registrace na živnostenském úřadě. Velká většina těchto agentur nebo jednotlivců však nemá licenci na zprostředkování těchto služeb. To ale nemění nic na faktu, že Vietnamci těchto služeb dále využívají. „*Dle zdrojů z terénu má (kromě nově příchozích v roce 2007) většina migrantů z Vietnamu svoji cestu do ČR organizovanou pomocí neoficiální zprostředkovatelské agentury bez licence. Téměř všichni Vietnamci, kteří přijeli v posledních letech za prací do ČR za pomoci neoficiální zprostředkovatelské firmy, byli kontaktováni na základě známosti (známí, přátelé a kamarádi), které jim doporučily zprostředkovatelskou firmu. Nebo vietnamští příbuzní v Čechách, kteří měli zájem o asistenci při zajišťování cesty pro některého člena rodiny, sami firmu oslovili a zaplatili jí za zprostředkování.*“ (Pechová, 2007, lastradainternational.org).

Novodobí imigranti přijíždějí do ČR většinou s úmyslem vydělat peníze a vrátit se do Vietnamu. Nejčastěji pocházejí ze severní části země a jsou známí vysokým pracovním nasazením (Martínková, 2006b, s. 175). Kocourek (2006, s. 103) uvádí vedle ekonomických důvodů migrace také další dva důvody: „*následování rodinného příslušníka (bez primární motivace podnikání), získání kvalitního vzdělání a pracovní příležitosti pro vlastní děti.*“ V současné době je nejsilnější věková skupina vietnamských imigrantů v ČR mezi 30 až 44 lety. Zároveň narůstá skupina jejich potomků, kteří se již v České republice narodili nebo zde žijí odmalička (Martínková, 2006b, s. 175). Kocourek (2006, s. 103-104) označuje tuto mladou generaci za velmi významnou, protože v budoucnu nejvíce ovlivní vzájemné vztahy české a vietnamské společnosti a dále dodává: „*Tato skupina se zásadně odlišuje od ostatních migrantů z Vietnamu, neboť nastoupila potenciálně velice obtížnou cestu intenzivní integrace v ČR například díky svým českým vychovatelkám (vietnamští rodiče si často najímají zejména starší dámy, vychovatelky, babičky, které vietnamské dítě učí česky, ale díky svému osobnímu přístupu také vychovávají), či kamarádům ve škole.*“ Kromě této nejmladší generace se dále dá vietnamské obyvatelstvo podle délky pobytu v České republice rozdělit do tří skupin: komunity takzvaných „starousedlíků“ – ti, kteří přišli před rokem 1989, dále porevoluční

²³ Tyto agentury se vietnamsky nazývají *dich vu*.

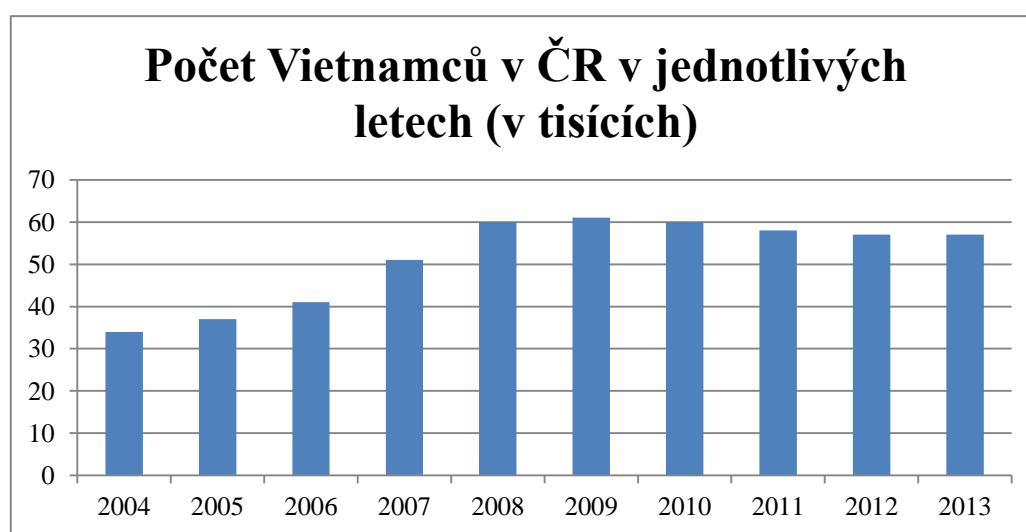
příchozí – Vietnamci, kteří přišli v 90. letech a poslední skupinou je tzv. „čerstvá vlna“ migrantů po roce 2000 (Pechová, 2007, lastradainternational.org).

U současných vietnamských imigrantů stále platí „tradice“ jezdit do České republiky za lepším výdělkem a živobytím, ačkoliv náklady spojené s cestou do ČR jsou na vietnamské poměry obrovské. Většinou však ani takto vysoká částka, která se pohybuje kolem sedmi tisíc amerických dolarů, neodradí jedince k vycestování (Martínková, 2006b, s. 176).

V České republice žilo podle ČSÚ k 31. 12. 2013 přibližně 57 tisíc vietnamských občanů s trvalým nebo dlouhodobým pobytem na území ČR, z toho se jich nejvíce nacházelo v Praze, přibližně 20 tisíc (czso.cz, 2013). Rozmístění po hlavním městě závisí jednak na ceně bytů a pronájmů a dále na lokaci tržišť, kolem kterých se vyskytuje největší počet vietnamských obyvatel. Nejvyšší hustota osídlení Vietnamci je na Praze 4, kde se nachází nejvíce vietnamských velkoobchodních tržišť, které tu vznikly již v 90. letech (Martínková, 2006b, s. 176-177).

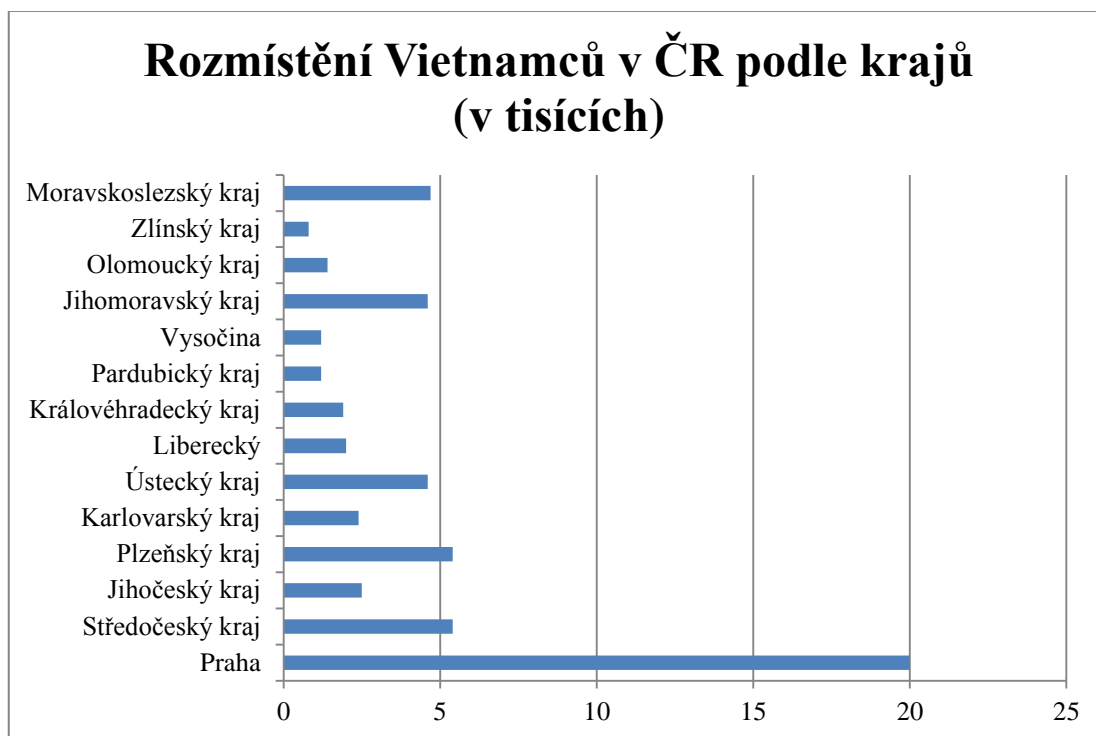
Mezi lety 2004 až 2013 byl nejvyšší počet Vietnamců v ČR zaznamenán v roce 2009, kdy hodnota přesáhla hranici 60 tisíc. Od té doby nastal mírný pokles v počtu vietnamské menšiny na území ČR. Nejvíce Vietnamců se pak vyskytuje v okolí velkých měst a u hranic (viz grafy 1 a 2).

Graf 1: Vývoj počtu Vietnamců v ČR v období 2004 - 2013

Zdroj: ČSÚ

Graf 2: Rozmístění Vietnamců v ČR podle krajů (k 31. 12. 2013)

Zdroj: ČSÚ

3.6.3 Vietnamské obyvatelstvo a jejich zaměstnání v České republice

Nejčastější aktivitou, které vietnamské obyvatelstvo vykonává, je podnikání na základě živnostenského listu. Podnikání je zde chápáno jako nákup a následný prodej spotřebního zboží majoritním občanům. Dnešní situace v podnikání se od té v devadesátých letech liší v tom, že většina Vietnamců prodává svůj sortiment již v kamenných obchodech a ne pouze ve stáncích. Prodej v kamenných obchodech souvisí s dlouhodobou adaptací vietnamského národa na české prostředí, odklonem od původní představy návratu do Vietnamu a dále se vzrůstající zámožností vietnamských podnikatelů. Kvůli konkurenci na trhu s levnými výrobky dochází v dnešní době k budování prodejen s potravinami, tabákem a alkoholem, ovocem a zeleninou aj. (Martínková, 2006b, s. 177).

Kocourek (2006, s. 108) dodává, že „podle různých výzkumů a osobních zkušeností mnoho Vietnamců žije v ČR v relativně náročných poměrech: dlouhá denní pracovní doba, častá práce o víkendech, na ČR často podstandardní pracovní podmínky (pracují

v provizorních stáncích) mnohdy nezbyvá příliš času na děti, zábavu ani na výlet či dovolenou.“ Osobní průměrné příjmy Vietnamců se odhadují na 25 až 30 a více tisíc měsíčně. Převážná část z výdělku jde na nájemné bytu a vzdělání dětí (Kocourek, 2006, s. 108).

V České republice nejsou ale pouze drobní živnostníci, co se týče vietnamské komunity, ale také bohatí obchodníci a velké vietnamské firmy²⁴ (Kocourek, 2006, s. 108). Díky rostoucímu životnímu standardu uvnitř komunity nacházejí své uplatnění také různí vietnamští odborníci a umělci (počítačovní experti, fotografové, řemeslníci, zpěváci, žurnalisté a mnoho dalších). Existují i výjimky, kdy se Vietnamci osamostatňují a jsou zaměstnáváni u zahraničních firem (Martínková, 2006b, s. 178).

Specifické prostředí v rámci vietnamské komunity tvoří rozsáhlé tržnice, velkoobchody a velkosklady. Zřizování těchto prostorů²⁵ probíhalo po revoluci za přítomnosti nejbohatších Vietnamců v ČR, občas za přítomnosti asistenta z majoritní společnosti. Dalo by se říci, že prostředí těchto obrovských tržnic vytváří jakýsi asijský svět s vlastními pravidly. Největším a nejvýznamnějším centrem vietnamského obchodu a celkového společenského života je Sapa²⁶, která se nachází v pražské Libuši. Je to jakési město ve městě, kam má přístup každý, aniž by musel být Vietnamec. Nejvíce lidí se zde objevuje o víkendu (až šest tisíc za sobotní odpoledne), kdy toto místo připomíná rušné ulice v Hanoji (Martínková, 2006b, 178-179).

²⁴ Existují i vietnamští podnikatelé, kteří se dostávají mimo vietnamskou obchodní sféru. Například řetězec se sportovním zbožím Sportisimo, řetězec obchodů s bytovými doplňky Art Home nebo fastfoody Panda a Li Vu mají vietnamského majitele.

²⁵ První zřízený velkoobchod se nacházel okolo ubytovny zahraničních pracujících v Praze 4 – na Chodově, další rozsáhlou tržnicí byla Petis, které se nacházela v Praze 4 – Modřanech a dále se přesunula do Prahy 4 – Libuše. Tyto prostory v roce 1996 vyhořely a v té době se začal rozšiřovat konkurenční distribuční sklad v Praze 4 –Kunraticích, kde se tomuto místo později přezdívalo malá Hanoj.

²⁶ Sapa byla zřízena na přelomu let 1999 a 2000, kdy vietnamská akciová společnost Sapia koupila areál bývalého masokombinátu v Praze – Libuši. Sapa je centrum obchodu a veškerého kulturního života vietnamských obyvatel. Areál se rozpíná na ploše přibližně 35 hektarů a podniká zde přes 7 tisíc osob. Kromě klasických obchodů s oděvy, obuví, kosmetikou, potravinami, PC, mobilními telefony, elektrospotřebiči a dalšími, se zde nachází také neziskové organizace, které podporují vietnamskou komunitu v ČR. Poskytují se zde služby poradenství, tlumočnictví atd. Konají se zde různé slavnosti a festivaly. Fungují zde pojišťovací služby, cestovní a realitní kanceláře, zdravotní služby, stavební agentury, restaurace, kasina, bistra či kavárny. Dále se zde nabízejí určité sortimenty z Vietnamu, které lidem schází, jako například asijské potraviny, knihy nebo tradiční vietnamská hudba.

3.6.4 Vietnamská mládež na českých školách

Vzdělání představuje jednu z nejvýznamnějších kulturních hodnot každého Vietnamce. Rodiče investují do vzdělání svých dětí mnoho peněz a někteří z nich umísťují své potomky na soukromé školy²⁷, které chápou jako kvalitní vzdělání za určitý finanční poplatek (Martínková, 2006b, s. 187). Ze statistik MŠMT za školní rok 2013/2014 vyplývá, že nejvíce vietnamských studentů navštěvovalo mateřské a základní školy (27% ze všech cizinců v mateřských školách, 19% na ZŠ). Druhým nejpočetnějším byl výskyt vietnamských studentů na středních školách (přibližně 24% ze všech cizinců) a nejméně Vietnamců je na vysokých školách, kde tvoří menší procento než například Slováci, Ukrajinci nebo Rusové (msmt.cz, 2014). Tyto statistiky ale mohou být ovlivněny skutečností, že mnoho mladých Vietnamců má dnes již české občanství a do počtu cizinců v ČR se tudíž nezapočítávají.

Do základních škol většinou nastupují děti, které žijí v České republice delší čas a již si osvojily český jazyk. Existují však i případy, kdy nástup dětí do základních škol následoval v nejbližším možném termínu po příjezdu do Čech, a tak většina těchto dětí měla s českým jazykem ze začátku problém. Podle výzkumů však nebyl pro tyto děti problém si jazyk za dobu několik měsíců osvojit a začlenit se tak do kolektivu. Vietnamské děti se vzdělávají podle českého vzdělávacího systému, což u některých vede k neznalosti základních faktů o Vietnamu či přímo k neznalosti vietnamštiny²⁸. Velká část vietnamských žáků patří ve školách mezi premianty a často přestupují na víceletá gymnázia (Martínková, 2006b, s. 186-187).

²⁷ Zde jsou myšleny převážně soukromé základní školy, které nabízejí rozšířenou jazykovou výuku.

²⁸ Jedná se především o děti, které se narodily v Čechách a neumějí či nechtějí používat vietnamský jazyk a se svými sourozenci mluví pouze česky.

4. PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část bakalářské práce má za cíl zjistit vztah mladých Vietnamců, žijících v České republice, ke kariéře, kde výsledky zkoumané problematiky budou zjištěny skrze analýzu polostrukturovaných rozhovorů. Otázky směřované na informátory se převážně zabývají vzděláním a pohledem na zaměstnání v ČR. Praktická část bude rozdělena do dvou témat, které se budou zabývat studiem a vlivem rodičů na informátory a dále osobním přístupem informátorů k výběru povolání.

Těchto rozhovorů se zúčastnilo deset mladých Vietnamců, kteří žijí v České republice, výjimku tvoří dvě informátorky, jež momentálně studují v zahraničí (Nizozemsko, Dánsko). Co se týče původu dotazovaných, tak polovina z nich se narodila v České republice a druhá polovina ve Vietnamu, kdy do ČR se přestěhovali již v dětství a jejich pobyt zde trvá od 13 do 20 let. Informátoři, kteří se narodili v ČR, pochází z měst jako Louny, Štětí, Varnsdorf nebo Olomouc, ale v dnešní době pobývají převážně v Praze. Věk informátorů se pohybuje od 20 do 27 let. Další identifikační údaje informátorů jsou uvedeny v tabulce č. 1.

4.1 Vzdělání a vztah s rodiči

Tato podkapitola se snaží přiblížit kritéria pro výběr vysoké školy a celkový pohled mladých Vietnamců na české školy. Dále se zabývá pohledem rodičů na studium svých dětí a v neposlední řadě také vztahem jednotlivých informátorů k zaměstnání svých rodičů.

Všichni z dotazovaných momentálně studují vysokou školu a jejich obory se výrazně liší²⁹. Kritéria pro výběr školy se u informátorů lišila. Informátoři si většinou vybírali obory, které pro ně byly určitým způsobem atraktivní, a viděli v nich budoucnost. Důležitým faktorem pro výběr školy bylo také „jméno“ dané školy a prestiž. Ymy Vu Thi (24 let, 21 let v ČR, studentka ekonometrie v Amsterdamu a magisterského studia

²⁹ Obory, které informátoři uvedli, jsou následující: všeobecné lékařství, ekonometrie, čeština pro cizince, branding and marketing, komunikace a masmédiá, marketingová komunikace a PR, mezinárodní obchod, ekonomie, informatika

ekonomie na UK) říká, že „*velký kritérium bylo, že jsem chtěla do Prahy, chtěla jsem na ekonomku, takže jsem váhala mezi VŠE a Karlovkou. Nakonec jsem se rozhodla pro Karlovku, protože mi to znělo líp.*“ Někteří měli jasnou představu o vysoké škole již na střední škole, a proto se zaměřovali na daný obor již v dřívějším věku. Velká část z nich studuje obor v anglickém jazyce, a proto byl jazyk jedním z hlavních kritérií pro výběr vysoké školy.

Pohled všech dotazovaných na úroveň vysokých škol v ČR se liší, ale většina se shoduje, že záleží na konkrétní vysoké škole. Celkově hodnotí vysoké školy v ČR spíše pozitivně, kdy studijní plány škol jsou na přijatelné úrovni, a připravenost studentů je poměrně důkladná. Někteří informátoři mají srovnání z více škol, protože školu buď zcela změnili, nebo se přihlásili na jiný obor. Eva Cao Thi (23 let, narozena v ČR, studentka oboru branding and marketing v Dánsku) srovnává přístup na vysoké škole v ČR a Dánsku: „*Pokud bych to měla srovnat s Dánskem, tak ta škola, na které jsem, je zaměřena spíše na praktické dovednosti, počítají s tím, že veškerou teorii se naučíš sám a nejsou tady žádné přednášky teoretické jako na vysoké škole v Čechách, takže je to vlastně hodně rozdílný, ale tím, že tady počítají s tím, že tu teorii se naučíš sám, tak ta tady chybí. Takže bych řekla, že bakalářská úroveň je v Čechách lepší.*“

Podobný názor má také Darinka Tran (20 let, 15 let v ČR, studentka informatiky na ČZU), která srovnává školy v ČR a Asii, kde asijské školy jsou podle ní těžší z důvodu velké konkurence, ale zároveň jsou spíše zaměřené na teorii a praxe u nich chybí. Avšak kromě pozitivního hodnocení úrovně českých vysokých uvádí Tran Quang Tuan (27 let, 23 let v ČR, student magisterského studia ekonomie na FSV UK) i negativní pohled, při kterém vychází ze srovnání studia v ČR a Německu na univerzitě v Konstanz: „*Přiznám se, že hodně špatný jo, si myslím [...] nemůžeš říct jednoznačně tohle je dobrý a tohle špatný, každá univerzita může mít špatnou fakultu nebo lehkou fakultu, ale obecně si myslím, že ta kvalita je mnohem horší než v zahraničí.*“

Vliv rodičů na výběr školy dotazovaných nebyl příliš vysoký. Rodiče samozřejmě kladli a kladou velký důraz na vzdělání svých dětí již od základní školy, ale ve výběru vysoké školy a celkovém zaměření nechali rozhodnutí na nich. Anička Mai (24 let, 19,5 roku v ČR, studentka oboru čeština pro cizince na FF UK) říká: *„Zrovna moji rodiče jsou takoví, že to čistě nechali na mě [...] samozřejmě říkali, že by byli rádi, kdybych byla lékařka, doktorka, takový ty prestižnější povolání, ale že by přímo říkali, že musím, tak to ne.“* Podobně byl na tom také Vu Tuan Viet (22 let, narozen v ČR, student informatiky na ČZU), který říká: *„Tak zrovna u nás Vietnamců se dá říct, že to studium je dost důležitý, patří to mezi ty vyšší hodnoty, ale zase já mám celkem v pohodě rodiče, takže mě ani nenutili, ale i ze své vůle jsem cítil, že bych měl jít na tu vejšku.“*

Ačkoliv vliv na výběr školy ze strany rodičů nebyl u informátorů příliš markantní, tak nároky na samostatné studium jsou z jejich strany vysoké. Již od základní školy kladou rodiče vysoký důraz na studium svých dětí. U některých se však nároky postupem času snižovaly. Podle výpovědí dotazovaných byl na ně největší nátlak na základních školách. Linda Cao Thi (22 let, narozena v ČR, studentka 3. lékařské fakulty UK) se k tomuto tématu vyjadřuje takto: *„Typický asijský rodiče, vždycky když jsme dostali trojku, tak byl docela problém doma, hlavně na základce teda, potom už se s tím nějak smířili, ale to nebylo nijak moc častý ta trojka.“* Podle vietnamských rodičů by měla být škola na prvním místě, a proto je důležité, aby se jejich děti na výuku důkladně připravovaly a celkově tak zvládly dostudovat.

Všichni informátoři se shodli, že ve škole nikdy neměli vážné problémy. Vysoké školy jsou studijně náročnější, ale ani zde většina z dotazovaných nepocítuje zásadní problémy. Ti, kteří změnili vysokou školu, většinou odešli z důvodu neatraktivnosti daného oboru, spíše než z neúspěšných výsledků. Někteří přiznali, že se u nich objevily i horší známky, ale většinou to bylo zapříčiněno občasnou leností nebo ne tak výrazným důrazem na dobré známky.

„Tak záleží jak kdy teda. Ne, že bych byla vynikající student, ale ne, že bych byla úplně špatný student. Matika, fyzika, chemie, to šlo mimo mě, takže tam jsem bohužel jedničkárka nebyla, ale jinak jsem snad nikdy problémy neměla.“ (Tinni Trần)

Skoro všichni informátoři se přáteli spíše s českými než s vietnamskými kamarády. Hlavním důvodem je podle nich studium od základní školy převážně s českými spolužáky. Vu Tuan Viet (22 let, narozen v ČR, student informatiky na ČZU) například uvádí, že jelikož pochází z menšího města, kde je málo vietnamských rodin, tak se vyskytoval spíše mezi českými kamarády. Podobně na tom byla i Ymy Vu Thi (24 let, 21 let v ČR, studentka ekonometrie v Amsterdamu a magisterského studia ekonomie na UK), která byla jedinou Vietnamkou ve třídě na ZŠ a dodává, že v současné době je ve stejné škole, kde studovala, již více Vietnamců ve třídě a zároveň v celé škole.

Kontakt s ostatními Vietnamci se u informátorů od dětství vyskytuje hlavně v oblasti rodiny nebo příbuzných a s ostatními vietnamskými přáteli se setkávají až později při studiu vysoké školy. Anička Mai (24 let, 19,5 let v ČR, studentka oboru čeština pro cizince na FF UK) například uvádí, že nechodila s rodiči tolik na návštěvy ostatních vietnamských příbuzných a vietnamské kamarády začala poznávat až po tom, co byla po dlouhé době ve Vietnamu, a poté se začala více zapojovat do vietnamské kultury v ČR.

„Ono to je tak jako zvláštní, že já, když jsem přijela, tak jsem se bavila jenom s Čechy, asi až do konce střední a měla jsem jen pár vietnamských kamarádů a to bylo většinou jenom z rodin, jak se takhle známe a chodíme na návštěvy. A pak až na vejšce jsem se začala bavit víc s Vietnamcema. A teď teda spíše s Vietnamcema ... myslím si, že teď mám to množství českých kamarádů oproti vietnamským kamarádům stejně, ale stýkám se víc s Vietnamcema, to množství se dá srovnat, ale prostě socializuju se s Vietnamcema spíš.“ (Quyên Nguyen)

Rozhovor se také zaměřoval na zaměstnání rodičů dotazovaných, kdy většina uvedla, že se rodiče živí podnikáním. Přesněji pak vlastnictvím obchodů s oblečením a potravinami nebo zprostředkovatelskými službami a tlumočnictvím.

„Rodiče tady podnikají, jako každý. Žijou tady „český sen,“ to je česká večerka. Každý Vietnamec sem přijede a je rád když najde nějaký obchod, který udělá ten jejich život lepší a to je fakt pravda. Jim stačí najít dobrou lokalitu v centru a prostě oni si to pak umějí vydělat, takže to je trošku český sen, ale je to hrozný sen, není to ten americký, že se všechno leskne atd., ale fakt si to musíš vydřít.“ (Quyên Nguyen)

Jelikož je studium časově náročné a tvoří to u většiny informátorů hlavní denní náplň, tak rodičům v práci tolik nepomáhají. Avšak všichni se shodli, že dříve, většinou na střední škole, kdy měli více času, pomáhali rodičům v bufetu, obchodu nebo večerce velice často. Někteří pak podobnou pomocí strávili celé letní prázdniny.

4.2 Pohled na zaměstnání v České republice

Následující podkapitola se zabývá celkovým pohledem mladých příslušníků vietnamské komunity na zaměstnání a pracovní trh v ČR. Věnuje se také představě jednotlivců o ideálním budoucím zaměstnání, které by chtěli vykonávat, a také názorem na celkovou životní úroveň České republiky.

O nabídce práce na pracovním trhu v ČR panují u dotazovaných různá mínění. Většina se shoduje, že zde hraje velkou roli lokalita, kdy v Praze na rozdíl od menších měst není tak složité sehnat zaměstnání. Kromě lokality se většina shodla na významné roli dosažené úrovně vzdělání a také zaměření.

Eva Cao Thi (23 let, narozena v ČR, studentka branding and marketing v Dánsku) si myslí, že například pracovníci se zaměřením na IT nemají o práci nouzi, kdežto obory, zaměřené na kreativitu již takové štěstí nemají. Sama studuje obor, který se specializuje v oblasti módy a praxe, kterou by do budoucna k sehnání zaměstnání potřebovala, u studia (marketingu) chybí, protože je samo zaměřené spíše na teoretickou část. Robin Nguyen (22 let, 18 let v ČR, student oboru komunikace a masmédií na UNYP) dále uvádí významnou roli konexí, které jsou potřeba k sehnání práce. Celkově se však shodují, že

nabídka práce v Čechách je a záleží pak také na člověku, jak moc chce pracovat a jaké vynaloží pro zaměstnání úsilí.

„Přijde mi, že je tu nabídka malá, ale furt vyšší než v Asii. Samozřejmě je tam víc lidí a většina lidí v Asii má svůj vlastní podnik, jakože mají barák a dole si otevřou něco. To není jako tady, že jdeš pro někoho pracovat do nějaký firmy nebo tak. No a ty Asiati jakoby získávají tu práci hůř, proto mají vlastně ty svoje podniky, protože nikdo nepřijme nějakýho Asiata, který pořádně ani neumí česky, jako do nějaký firmy a tak.“
(Darinka Tran)

Kromě nabídky práce na pracovním trhu v ČR se také řešila otázka diskriminace vietnamské menšiny na pracovním trhu. Informátoři se shodli na tom, že se přímo s diskriminací Vietnamců nesetkali nebo o ní ani neslyšeli a podle jejich názorů se zde spíše nevyskytuje. Někteří si myslí, že dříve, před několika lety, zde diskriminace na pracovním trhu byla, ale dnes se situace zlepšuje a mnoho firem nebo podniků přijímají na různé pozice raději vietnamské obyvatelstvo, protože se jim jeví jako velmi schopné a pracovitě.

Eva Cao Thi (23 let, narozena v ČR, studentka branding and marketing v Dánsku) a Quyên Nguyen (23 let, 13 let v ČR, studentka oboru marketingová komunikace a PR na FSV UK) tvrdí, že české firmy celkově moc zahraničních pracovníků nepřijímají, protože se obávají, aby se mezi českými a zahraničními pracovníky nevytvořila jazyková bariéra. Tři informátoři také popisují soběstačnost vietnamských pracovníků, kdy si sami vytváří pracovní pozice nebo pracují spíše ve vietnamském prostředí, které sami v Čechách vytváří. Plyne to hlavně z důvěry mezi vietnamským obyvatelstvem. Ymy Vu Thi (24 let, 21 let v ČR, studentka ekonometrie v Amsterdamu a magisterského studia ekonomie na UK) také kromě těchto názorů uvádí rozdíl mezi Vietnamci, kteří se zde narodili, a těmi, jež do ČR přijeli za prací. Podle ní zde diskriminace (na pracovním trhu) Vietnamců narozených v ČR není, ale pro přistěhovalce z Vietnamu diskriminace existovat může, protože tito jedinci se ještě dostatečně neintegrovali do společnosti a existují zde jazykové bariéry mezi touto minoritou a majoritní společností.

„Já si myslím, že skoro vůbec. Neslyšela jsem o ničem a myslím, že to možná bude i naopak. Myslím si, že se teďka Češi začínají sžívat s tou vietnamskou populací a vidí, že oni se snaží a často se snaží více než Češi. Co se týče večerek, tak jsou přeci známí tím, že mají třeba až do dvanácti otevřeno, aby se prostě přizpůsobili tomu zákazníkovi. Takže oni už na ně začínají pohlížet jinak než dříve. Takže nesetkala jsem se s tím a ani jsem neslyšela, že by měl někdo problémy.“ (Anička Mai)

Životní podmínky v České republice jsou podle dotazovaných dobré. Většina se shoduje, že jim zde nic nechybí a vše mají k dispozici. Tinni Tràn (21 let, narozena v ČR, studentka oboru mezinárodní obchod na MUP) uvádí srovnání s Vietnamem, kdy její známý nemohl uvěřit, že má doma topení, které je ve Vietnamu známkou luxusu.

Kromě toho Darinka Tran (20 let, 15 let v ČR, studentka informatiky na ČZU) zase zmiňuje absenci důchodů ve Vietnamu, kdy člověk, který nemá peníze na živobytí, končí na ulici. Podpora státu ve formě důchodů je podle ní ve Vietnamu skoro nulová.

Dotazovaní, kteří mají srovnání se zahraničím, uvedli, že platové ohodnocení v Čechách je horší než například v Německu, Anglii či Dánsku. To je jeden z důvodů, proč si naprostá většina informátorů představuje svůj budoucí život a zaměstnání v jiné zemi než v ČR. Vycestování do zahraničí chápou většinou jako nabytí zkušeností, zlepšení jazykové dovednosti a lepší platové ohodnocení. Někteří uvedli, že pobyt v zahraničí si nepředstavují natrvalo a po získání určité praxe a zkušeností by se chtěli vrátit zpět do Čech.

„To je teď u mě zrovna takové aktuální téma. Jak jsem se teď dostala do toho Amsterdamu, tak ten obor, co dělám já (ekonometrie), není v Čechách úplně zaběhlej. Nebo ví se o něm, ale tady je víc uznávané a líp placené. Takže bych možná chtěla tady rok, dva zůstat nebo někde v Evropě, nabrat nějaký mezinárodní zkušenosti. Ale pak dlouhodobě chci určitě zůstat v Praze.“ (Ymy Vu Thi)

Z výpovědí je patrné, že dotazovaní měli jasnou představu při vybírání studijního oboru, protože naprostá většina z nich by v budoucnu chtěla pracovat v oboru, který momentálně studuje. Někteří mají více rozšířený obor, a tak je možnost hlásit se na různé pozice, které však s oborem souvisí. Jiní mají jasně zaměřený obor a toho by se rádi drželi. Například Quyên Nguyen (23 let, 13 let v ČR, studentka oboru marketingová komunikace a PR na FSV UK) na otázku, zda by chtěla pracovat v oboru, který vystuduje, reaguje takto: *“Já si myslím, že jo. Takhle, může být, ale mám i lepší věci v té své představě, ale je to představa. Klidně bych chtěla dělat třeba něco v politice. Klidně i přes PR i přes Marketing, ale spíše takový to fakt jakože bych se chtěla podílet na tvorbě těch zákonů, aby bylo něco prostě lepší, třeba to vzdělání.”*

O představě budoucí mzdy, kterou by dotazovaní chtěli měsíčně dostávat, panovaly různé názory³⁰. Jelikož si informátoři představují život spíše v zahraničí, tak jejich představa o platu spíše odpovídá příjmům v daných zemích. Při objektivním pohledu na Českou republiku uváděli informátoři částku, která se pohybovala kolem 25 až 40 tisíc korun. Avšak přesně stanovit výši platu byl pro někoho problém, jelikož do budoucna nevědí, jak se bude situace platů v Čechách měnit apod. Důležitou roli při stanovení výše platu také hrál obor, který dotazovaní studují, přesněji pak náročnost daného oboru. Některé obory, které dotazovaní studují, jsou velmi náročné (všeobecné lékařství, ekonometrie, marketingové obory apod.), a proto by si představovali platy, které odpovídají náročnosti studia.

„Kdybych to měla porovnat s průměrným platem tady v Čechách, tak bych byla asi spokojená, kdybych měla alespoň 25 tisíc čistýho, ale přesto je to podle mě hodně málo, i když je to vlastně víc než průměrný plat, že jo. Ale jinak pak bych to musela už hodnotit subjektivně, kdyby to nemělo být reálný, tak to klidně nějakých 100 tisíc měsíčně by mi vůbec nevadilo.“ (Anička Mai)

³⁰ Zde jsou pro zajímavost vyjmenované přibližné výše mzdy v korunách, které dotazovaní uvedli: 25 tisíc, 30 tisíc, 40 tisíc, 50 tisíc, 80 tisíc, 300-400 tisíc.

„No tak asi záleží, jestli budu pracovat v Čechách nebo ne. Nástup bych chtěla kolem 30 tisíc v Čechách. V zahraničí očekávám, že budu muset na nějakou stáž nejdřív. Doufám, že bude třeba zlehka placená nebo mi alespoň budou přispívat, ale určitě si nemyslím, že budu mít nějakou, tady v Amsterdamu, hned šilenej plat ze začátku, ale tak 2 tisíce euro, nezlobila bych se.“ (Ymy Vu Thi)

Někteří informátoři uvedli, že největší obavu mají z nezajímavosti a neatraktivnosti práce, kterou budou vykonávat. Jiní se zase obávají nedostatečného finančního ohodnocení apod. Linda Cao Thi (22 let, narozena v ČR, studentka 3. lékařské fakulty UK) uvedla, že o své budoucí zaměstnání obavu nemá kvůli studiu na lékařské fakultě, ale kdyby studovala například ekonomii, tak by jistou obavu měla. Tinni Tràn (21 let, narozena v ČR, studentka oboru mezinárodní obchod na MUP) zase uvádí, že kdyby měla problém se sehnáním práce, tak se vždy může obrátit na své známé (Vietnamce), kteří jí práci zajistí. Quyên Nguyen (23 let, 13 let v ČR, studentka oboru marketingová komunikace a PR na FSV UK) jako Vietnamka žijící v ČR bez českého občanství se obává nemožného nebo příliš složitého vycestování za prací do jiné země, přesněji uvádí, že kdyby se jí naskytla možnost práce v zahraničí, tak kvůli složitému a časově náročnému vyřizování víza a dalších dokumentů, by místo ní raději přijali občana EU, a tím by o danou možnost zaměstnání přišla.

Informátoři sami sebe identifikují spíše jako kariérní typy než rodinné typy. Někteří uvedli, že si nejsou úplně jistí a musí to ještě zjistit, ale přikláněli se spíše ke kariéře. Panovaly také názory, že kariéra je pro ně důležitá, ale poté, co by něčeho v práci dosáhli, se přiklánějí k založení rodiny, která by pak na jejich žebříčku hodnot zaujala první místo. Výjimkou v odpovědích byla Tinni Tràn (21 let, narozena v ČR, studentka oboru mezinárodní obchod na MUP), která sama sebe vidí jako rodinný typ, což má po své matce. Neutrální odpověď podali Vu Tuan Viet (22 let, narozen v ČR, student informatiky na ČZU) a Darinka Tran (20 let, 15 let v ČR, studentka informatiky na ČZU), kteří tvrdí, že nejsou ani jedno, protože v současné době si chtějí život spíše užívat a tyto preference přijdou s postupem času.

„Já si myslím, že jsem spíše kariéernější typ. Na rodinu myslím teďko spíše v poslední řadě, co se týče teda založení rodiny. Jinak je rodina vždycky na prvním místě, ale co se týče založení rodiny, tak to bych rád, až budu mít nějaký větší úspěchy. Až budu mít prostě vlastní byt a všechno hotový, auto, takovýhle věci, stabilní příjem, abych se postaral o celou rodinu a už měl nějaký svůj vlastní podpis a pak bych přemýšlel o založení rodiny. Takže kariéerní typ jsem.“ (Tran Quang Tuan)

V současné době většina informátorů ke studiu také pracuje. Někteří pracují v oboru, který studují, a někteří mají brigádu k přivydělání. Dva informátoři uvedli, že momentálně pracují na svých závěrečných pracích ve škole, státní závěrečné zkoušky mají již hotové a k tomu mají stabilní zaměstnání na plný úvazek. Důvod byl takový, že chtěli hlavně získat praxi a v té době šla škola stranou, což vedlo k prodloužení studia o rok, ve kterém tedy pracovali na svých závěrečných pracích a k tomu vykonávali své zaměstnání. Pracovní zaměření se u dotazovaných velmi různí³¹ a s tím také finanční ohodnocení. Ze zjištěných údajů je finanční ohodnocení jednotlivců na poměry České republiky dobré, avšak někteří s ním spokojení úplně nejsou a doufají, že v budoucnu bude situace příznivější.

„V současné době pracuji v hotelu The Augustine a jsem tu již čtvrtým měsícem a dělám na obchodním oddělení ohledně skupinových rezervací a revenue management a tohle všechno. To dělám já samozřejmě s dalšíma lidma a jsem tady šťastná, ale zase ten plat není nic moc oproti tomu, co máme dělat, ale je to začátek. Náš hotel teď bude součástí řetězce Park Hyatt, což je jeden z nejlepších hotelových řetězců na světě a doufám, že až budeme součástí toho, tak mě to někam vezme. Já klidně tady přežiji ten hroznej plat, jakoby není to hroznej plat oproti průměrným českým platům, ale oproti mé představě.“ (Quyên Nguyen)

³¹ Anička Mai – marketingová mediální agentura, tlumočnictví pro Vietnamce, doučování
Robin Nguyen – práce na recepci v hotelu
Quyên Nguyen – práce v hotelu na obchodním oddělení
Tinni Trần – brigádnice v restauraci
Tran Quang Tuan – risk management v Komerční bance
Vu Tuan Viet – úprava webových stránek pro obce a města v ČR a na Slovensku

Ideální zaměstnání si každý z informátorů představuje jinak. Většinou to zaměstnání souvisí s oborem, který studují, nebo se to odvíjí od práce a brigády, kterou momentálně vykonávají. Každý z nich má určité sny o budoucím zaměstnání, ale zůstávají v této otázce realisty a mimo vysněné zaměstnání také uvádí reálnější zaměstnání, které by jednou chtěli mít. Nejčastěji se objevovala práce v marketingu nebo určité ekonomické sekci, a to v mezinárodních korporacích, což souvisí s vycestováním a jednáním s lidmi z celého světa. Vu Tuan Viet (22 let, narozen v ČR, student informatiky na ČZU) si například představuje být profesionálním muzikantem, což souvisí s jeho hobby hraní na kytaru. Quyên Nguyen (23 let, 13 let v ČR, studentka oboru marketingová komunikace a PR na FSV UK) zase říká, že by chtěla dělat v politice, a to jakoukoliv pozici (PR, Marketing atd.). Tran Quang Tuan (27 let, 23 let v ČR, student magisterského studia ekonomie na FSV UK) své preference mění každým rokem, protože s vývojem své osobnosti a vývojem pracovního trhu přichází každým rokem nové možnosti, avšak ideálem by pro něj bylo vybudování vlastní značky nebo společnosti v obou konzultanství. Eva Cao Thi (23 let, narozena v ČR, studentka branding and marketing v Dánsku), která nyní studuje v Dánsku, by chtěla navázat na studium prací ve stejném oboru, i když tvrdí, že není moudré se zaměřovat přímo na jeden obor, ale své zaměření přesouvat na širší rámec.

Pohled na svou budoucnost za 10 let se u informátorů poměrně shodoval. Většina informátorů uvedla, že v této době by chtěla mít již bohaté pracovní zkušenosti, které povedou k zajištění stálého zaměstnání a příjmu. To znamená například vlastnit firmu (podnik) nebo být na vedoucích pozicích. Teprve poté by většina byla připravena založit rodinu. Ymy Vu Thi (24 let, 21 let v ČR, studentka ekonometrie v Amsterdamu a magisterského studia ekonomie na Karlově univerzitě) například uvádí, že by ráda měla za sebou nějakou zahraniční pracovní zkušenost a žila by s rodinou v Čechách, kam by ráda „přinesla“ něco ze svého oboru, který zde není tolik rozšířený. Podobně je na tom také Anička Mai (24 let, 19,5 let v ČR, studentka oboru čeština pro cizince na FF UK), která by chtěla ideálně žít v zahraničí (nejlépe v Německu), kde by nabyla zkušeností a naučila se jazyky, avšak kdyby to v zahraničí nevyšlo, nevyklučuje možnost vrátit se zpět do ČR. Hlavními uvedenými prioritami tedy jsou rodina, zázemí, zajištěná práce a zkušenosti.

„Za 10 let, to už mám vypočítané. Bude mi 31, to doufám, že už budu mít někde zázemí a rodinu. Protože už mám vypočítané, že ve 27 se budu vdávat a ve 30 budu mít první dítě, takže doufám, že takovou tu rodinou pohodu doma, žádné starosti. Jasný jako peníze jsou důležité, ale nepředřít se, být jako fakt doma, trávit ten čas s rodinou.“
(Tinni Tràn)

„Jsou dvě možnosti. Bud' budu pracovat stále v nějaké velké společnosti, ale už budu na seniorské pozici, možná jako vedoucí týmu. To je jedna možnost a možná takováhle budoucnost by byla asi ideální pro rodinu, protože pracuješ pět dní v týdnu, osm hodin denně a víkendy máš volný, dovolený a peníze akorát. Druhá možnost, která bude, že bych se právě zaměřil na ten byznys a tím pádem budu spíš podnikatel, mít nějakou společnost a musel bych to spravovat a času by asi bylo více v tom případě, protože když založím tu rodinu, tak bych chtěl mít nějakou jistotu, ale stres bude asi větší.“ (Tran Quang Tuan)

5. ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ

Výzkum bakalářské práce ukázal, že mladí Vietnamci, kteří žijí v ČR, mají poměrně jasnou představu o své budoucnosti a o budoucím povolání. Výběr školy a oboru byla jejich vlastní iniciativa a z větší části si vybírali obor, ve kterém by jednou chtěli pracovat.

Vztah s rodiči a role rodičů u nich hraje velký význam. Rodiče chtějí od svých dětí dobré výsledky ve škole a vystudování vysoké školy chápou jako zásadní mezník pro budoucnost. Ačkoliv svým dětem nechali volnou ruku při výběru školy, nároky na studium na ně kladli poměrně vysoké. Někteří z informátorů již s rodiči nežijí, dříve však byl jejich vztah „pevnější“ a často pomáhali rodičům v práci a domácnosti. Většina rodičů informátorů dělá v podnikání, které však na informátory nemá žádný podstatný vliv. Z odpovědí není patrné, že by chtěl někdo v podnikání svých rodičů pokračovat, a svoji pracovní aktivitu si představují jinde.

Celková představa budoucnosti dotazovaných se vyskytuje spíše v zahraničních zemích. Není to ani tak v důsledku horších životních podmínek v ČR než například v Anglii, Německu, Rakousku apod., ale spíše platovým ohodnocením a atraktivnější prací mimo ČR. Zahraniční země jsou atraktivní také z hlediska jazyka a větší kulturní diverzity. Česká republika není podle některých informátorů připravena na multikulturalismus jako jiné země, a proto jsou pozice, odpovídající oborům informátorů, nezajímavé.

Ačkoliv většina dotazovaných sebe chápe spíše jako kariéerní typ, rodina je pro ni také velmi důležitá. Jisté obavy z budoucího zaměstnání mezi nimi panují, ale z odpovědí je vidět, že se možným problémům budou vyhýbat tvrdou a poctivou prací, která jim nedělá problém, protože v současné době má většina již brigádu nebo stálé zaměstnání.

Českou republiku chápou jako domov, kam se mohou vždy vrátit. O ideálním zaměstnání má každý svou představu ať už to jsou určité vysněné či reálnější práce. Prioritami pro budoucnost budou nabyté pracovní zkušenosti, stabilní zaměstnání a hlavně rodina a určité zázemí k čemuž budou svůj život směřovat.

Na začátku práce byla stanovena hlavní výzkumná otázka, která zněla:

„Jaký má mladá generace Vietnamců žijících v ČR vztah ke kariéře?“

Výzkum ukázal, že životními prioritami mladých Vietnamců v ČR jsou především škola, následná kariéra a nakonec založení rodiny, které je možné až po zisku stabilní práce a stabilního platu. Mimo jiné výzkum zjistil, že většina z informátorů není spokojená s platovým ohodnocením v České republice, a proto si mladí Vietnamci raději představují svoji budoucnost v jiné, ekonomicky vyspělejší zemi, i když ČR dle svých slov považují za svůj domov, kam se mohou vždy vrátet.

6. ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo popsat vietnamskou mládež v ČR a její vztah ke kariéře. K tomu byla kromě studia odborné literatury využita metoda kvalitativního výzkumu formou polostandardizovaných rozhovorů, které se zaměřovaly na tradiční faktory spojené s pohledem na danou problematiku. V teoretické části bakalářské práce byly vysvětleny pojmy etnické menšiny, národa a nacionalismu, migrace a integrace, které souvisí s pochopením situace vietnamské menšiny v České republice. Prvním krokem k novému životu člověka v jiné zemi je samotný proces vycestování do nové země, kde se jedinec najednou nachází v pozici minority. Následné začleňování do společnosti poté závisí na jedinci a zároveň na integrační politice daného státu.

Česká republika není příkladem ideálního státu s rozvinutou imigrační a integrační politikou, ale přesto láká obyvatele třetích zemí lepšími vzdělávacími a pracovními podmínkami. Vietnamci, kteří emigrují do ČR, stále vychází z představy lepšího výdělků a kvalitnějšího života. Takovýto pohled se mění v rámci různých generací Vietnamců. Ti, kteří se zde narodili, pohlížejí na Českou republiku jinak než ti, kdo do ČR teprve přijíždějí.

Praktická část bakalářské práce se zabývá názory vybraných mladých Vietnamců na život v České republice. Česká republika není pro většinu informátorů atraktivní pro trvalé usazení, založení rodiny nebo získání zaměstnání. Mnozí si představují svůj život v zahraniční zemi, kde jsou lepší platové a životní podmínky a situace v oblasti multikulturality a integrace je daleko příznivější.

Naprostá většina informátorů má o své budoucnosti jasno. Výběr oboru a školy byl pro ně prvním krokem pro nastartování budoucí kariéry. Jistou roli zde hraje také nátlak na studium ze strany rodičů. Ti již od mala vedou své děti na dráhu kvalitního vzdělání, což v budoucnu přinese lepší životní podmínky a finanční zajištění celé rodiny. Informátoři si školu vybírali hlavně podle atraktivnosti určitého oboru, který jim byl blízký, nebo ve kterém viděli budoucnost. Ze získaných dat jsou vidět vysoké ambice mladých Vietnamců a také jejich píle a vytrvalost k dosažení cílů. Po skončení školy si představují zaměstnání v oboru, který studují. Po získání určitých pracovních zkušeností a zajištění stabilní práce si většina představuje svůj budoucí život s rodinou, která je hlavní prioritou ve vietnamské kultuře.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

7.1 Literatura

ANDERSON, Benedict. *Představy společnosti: úvahy o původu a šíření nacionalismu*. 1. české vyd. Překlad Petr Fantys, Miloslav Uličný. Praha: Karolinum, 2008, 274 s. Limes (Karolinum). ISBN 978-802-4614-908.

BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2005, 308 s. ISBN 80-210-3875-6.

BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. *Kdo jsem a kam patřím?: identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky*. Vyd. 1. Praha: Sofis, 2005, 459 s. ISBN 80-902-7858-2.

BROUČEK, Stanislav 2003. Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR. In: UHEREK, Zdeněk, Zuzana KORECKÁ a Tereza POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008, 259 s. ISBN 978-80-87112-12-0

ČERNÍK, Jan 2006. Vietnamští žáci na základních školách: náčrt problémů a přístupu. In: KOCOUREK, Jiří; PECHOVÁ, Eva (ed.). *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: Nakladatelství H&H: 169-177.

DEMUTH, A. 2000. *Some Conceptual Thoughts on Migration Research*. In: UHEREK, Zdeněk. *Migrace do České republiky, sociální integrace a lokální společnosti v zemích původu: (prostor bývalého SSSR a slovenští Romové) : výzkumná zpráva*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky, 2004. ISBN 80-850-1069-0.

DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, 207 s. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 66. ISBN 978-807-4190-391.

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Vyd. 1. Překlad Marek Jakoubek. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 352 s. Studijní texty (Slon), 51. sv. ISBN 978-807-4190-537.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie: antropologické perspektivy*. Vyd. 1. Překlad Marek Jakoubek. Praha: Argo, 1999, 594 s. Studijní texty (Slon), 51. sv. ISBN 80-720-3124-4.

HROCH, Miroslav. *Pohledy na národ a nacionalismus: čítanka textů*. 1. vyd. Editor Miroslav Hroch. Překlad Alena Bakešová. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. 451 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), ISBN 80-864-2920-2.

- KOHN, Hans. *The idea of nationalism: a study in its origins and background*. New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers, c2005, 1v, 735 p. ISBN 14-128-0476-0. In: HROCH, Miroslav. *Pohledy na národ a nacionalismus: čítanka textů*. 1. vyd. Editor Miroslav Hroch. Překlad Alena Bakešová. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. 451 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), ISBN 80-864-2920-2.
- KOCOUREK, Jiří 2006. Vietnamci v současné ČR. In: KOCOUREK, PECHOVÁ, Eva (ed.). *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: Nakladatelství H&H: 102-117
- KRITZ, M. M. (1998): Investment, Population Growth and GNP as Determinants of US Immigration. In: ŠIŠKOVÁ, Tatjana (2001). *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 188 s. ISBN 80-717-8648-9.
- LEE, E. S. 1969. *A Theory of Migration*. *Demography* 3: 47-57
- MARTÍNKOVÁ, Šárka 2006a. Česko-vietnamské vztahy. In: KOCOUREK, Jiří.; PECHOVÁ, Eva (ed.). *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: Nakladatelství H&H: 85-92.
- MARTÍNKOVÁ, Šárka 2006b. *Sociabilita vietnamského etnika v Praze*. In: UHEREK, Zdeněk, Zuzana KORECKÁ a Tereza POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008, 259 s. ISBN 978-80-87112-12-0.
- MASSEY, D.S. (1998): *Worlds in Motion. Understanding International Migration at the End of Millennium*. In: ŠIŠKOVÁ, Tatjana (2001). *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 188 s. ISBN 80-717-8648-9.
- MÜLLEROVÁ, Petra. *Vietnam*. 1. vyd. Praha: Libri, 2004, 127 s. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-255-1.
- PETERSEN, W. 1958. A General Typology of Migration. *American Sociological Review* 23:256-266.
- RAVENSTEIN, E. G. 1885. The Laws of Migration. *Journal of the Statistical Society of London* 48:167-235
- SMITH, Anthony D. *National identity*. In: HROCH, Miroslav. *Pohledy na národ a nacionalismus: čítanka textů*. 1. vyd. Editor Miroslav Hroch. Překlad Alena Bakešová. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. 451 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), ISBN 80-864-2920-2.
- ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. 215 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-808-6429-830.

ŠÍŠKOVÁ, Tatjana (2001). *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 188 s. ISBN 80-717-8648-9.

UHEREK, Zdeněk. *Migrace do České republiky, sociální integrace a lokální společnosti v zemích původu: (prostor bývalého SSSR a slovenští Romové) : výzkumná zpráva*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky, 2004. ISBN 80-850-1069-0.

UHEREK, Zdeněk, Zuzana KORECKÁ a Tereza POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008, 259 s. ISBN 978-80-87112-12-0.

VASILJEV, Ivo. Dynamika národních tradic a vlivů nového prostředí v životě vietnamské komunity v České republice. In: KOCOUREK, Jiří.; PECHOVÁ, Eva (ed.). *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: Nakladatelství H&H: 85-92.

VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 747 s. ISBN 80718416411.

WALDENBERG, Marek. *Narody zalezne i mniejszości narodowe w Europie Środkowo-Wschodniej: dzieje konfliktów i idei*. In: HROCH, Miroslav. *Pohledy na národ a nacionalismus: čítanka textů*. 1. vyd. Editor Miroslav Hroch. Překlad Alena Bakešová. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. 451 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), ISBN 80-864-2920-2.

WILLIAMS, Raymond (1976) *Keywords*. London: Flamingo. In: ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Vyd. 1. Překlad Marek Jakoubek. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 352 s. Studijní texty (Slon), 51. sv. ISBN 978-807-4190-537.

7.2 Elektronické zdroje

Cizinci podle státního občanství. Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2015-02-16]. Dostupné

z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=OBY5092PU_OK&q_rezim=1&vo=null&q_text=&kapitola_id=743

HENIG, David. *Migrace* [online]. 2007 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://antropologie.zcu.cz/migrace>

HIRT, Tomáš. *Přehled základních tezí modernistického pojetí nacionalismu* [online]. 2007 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: <http://antropologie.zcu.cz/prehled-zakladnich-tezi-modernistickeho-pojet>

Integrace. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. 2013 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>

KUŠNIRÁKOVÁ, Tereza a Pavel ČIŽINSKÝ. *Dvacet let české migrační politiky: liberální, restriktivní, anebo ještě jiná?*. In: *Geografie*. 116, č. 4, s. 497–517 [online]. 2011 [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/2012/01/g11-4-7kusnirakova_cizinsky.pdf

ODBOR AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2013*. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. 2014 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>

PECHOVÁ, Eva. *Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování* [online]. 2007 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://lastradainternational.org/lisidocs/Migration%20from%20Vietnam%20to%20the%20Czech%20Republic%20in%20the%20Context%20of%20Human%20Trafficking%20and%20Exploitation%281%29.pdf>

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2013. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. 2014 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/vyrocnizpravy-o-stavu-a-rozvoji-vzdelavani-v-ceske-1>

Zásady politiky vlády v oblasti migrace cizinců. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. 2003 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zasady-politiky-vlady-v-oblasti-migrace-cizincu.aspx>

8. SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Graf 1: Vývoj počtu Vietnamců v ČR v období 2004 - 2013.....	32
Graf 2: Rozmístění Vietnamců v ČR podle krajů (k 31. 12. 2013).....	33
Tabulka 1 - Identifikační údaje informátorů.....	11

9. PŘÍLOHY

9.1 Příloha č. 1: Seznam otázek do polostrukturovaných rozhovorů

1. Jaká byla vaše kritéria pro výběr školy?
2. Co si myslíte o úrovni Vysokých škol v ČR?
3. Ovlivňovali vás ve výběru školy rodiče?
4. Jaké byly vaše výsledky ve škole, nastaly u vás někdy nějaké problémy se studiem?
5. Kladli na vás rodiče vysoké nároky ohledně studia?
6. Máte spíše české nebo vietnamské kamarády? Kde jste se s nimi seznámil/a?
7. Čím se živí Vaši rodiče?
8. Pokud je to možné, pomáháte často svým rodičům v práci?
9. Co si myslíte o nabídce práce na pracovním trhu v ČR?
10. Myslíte si, že je vietnamská menšina diskriminovaná na pracovním trhu v ČR?
11. Představujete si svůj budoucí život/zaměstnání spíše v ČR nebo v jiné zemi?
12. Jste spokojen/a s životními podmínkami v ČR?
13. Chcete pracovat v oboru, který jste vystudoval/a?
14. Máte určitou představu o tom, jaká by měla být vaše budoucí mzda?
15. Máte obavy o vaši budoucnost coby zaměstnanec/zaměstnavatel?
16. Jste spíše kariérní typ nebo rodinný typ?
17. Máte v současné době nějakou práci, brigádu nebo stáž?
18. Jak si představujete vaše ideální zaměstnání?
19. Jak vidíte sám/sama sebe za 10 let?